Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

उ० १०६(क)

फ़ारसी - श्री भगवद्गीता

अनुवादक - फ़ैज़ी

प्रकाशक - रामकिशोर नारायण दत्त
लौहारी दरवाज़ा, लाहौर

१०६ (क)

Mohit

ization by American Academy of Indic Studies. AAIS(U

Digitization by American Academy of Indic Studies, AAIS(USA)

شریمد بھگوت گیتا

فارسی

مترجمہ فیضی

ملنے کا پتہ

رام پرشاد نرائن دت تاجران کتب بیرون

لوہاری دروازہ لاہور

تیسری بار ۱۰۰۰

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

ہمارے مشہور و معروف جادو رقم فسانہ نگار مہاشہ نارائن ایڈیٹر گلدستہ

مصنف نارائن رام چرتر۔ نارائن کرشن چرتر وغیرہ وغیرہ کی دو تازہ ترین تصانیف (زیر طبع)

نارائن سنگیت رامائن

ہماری خاص درخواست پر مہاشہ نارائن نے مریادا پرشوتم مہاراجہ رامچندر جی کے مبارک کارناموں کو ڈرامہ کی صورت دینے کا ارادہ کیا ہے جس میں نثر و نظم کے علاوہ نئے نئے تھیٹریکل طرز کے گانے بھی شائقین کو محو حیرت بنا دیں گے۔ دسہرہ کے مبارک دنوں میں رام ناٹک کرنے والی کلبوں کیلئے یہ کتاب خاص طور پر ایک نعمت بے بہا ثابت ہو سکتی ہے جو اصحاب نارائن رام چرتر میں مہاشہ نارائن کی ہندی آمیز اردو کا لطف لے چکے ہیں وہ آسانی سے یہ اندازہ لگا سکتے ہیں کہ یہ ڈرامہ کیسا دلفریب ہوگا۔ مکمل رامائن چار حصوں میں ختم کی جائیگی۔ پہلا حصہ تیار ہو چکا ہے اور چھپ رہا ہے پہلے درخواست خریداری بھیجنے والے اصحاب سے محصول ڈاک معاف!

نارائن گووند چرتر

یہ کتاب نارائن چرتر مالا کا تیسرا گوہر نایاب ہے اس میں مہاشہ نارائن۔ ہندوجاتی رکھشک کلغی دھر اوتار سری گورو گووند سنگھ جی دسم بادشاہ کے منوہر چرتر کو ہدیہ ناظرین کرینگے۔ ہم نہایت دعوے اور وثوق کیساتھ کہہ سکتے ہیں کہ اپنی خوبی و محبوبی کے لحاظ سے یہ کتاب بھی نارائن رام چرتر اور نارائن کرشن چرتر سے ہرگز کم نہ ہوگی۔ گورو بھگت خالصہ بھائیوں کیلئے مہاشہ نارائن کا یہ تحفہ خاص طور پر قابل قدر ہوگا جس میں وہ اپنے سچے بادشاہ کے ایک عجیب دلفریب اور محو حیرت کر دینے والے روپ میں درشن کرینگے پہلے درخواست خریداری بھیجنے والے اصحاب سے محصول ڈاک معاف!

المشتہران رام پرشاد و نارائن دت مالکان نارائن بک ڈپو بیرون لوہاری دروازہ لاہور

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

شری بھگوت گیتا

ترجمہ فارسی از فیضی

طرازندۂ داستانِ کہن
کہ پرسید ہر ترا شت سخن این
بود مزرعۂ آخرت در جہان
دگر پانڈوان از پئے کارزار
جوابش چنین گفت خیرے پادشاه
چو فرزند تو فوجِ دشمن بدید
بگفتش برین لشکرِ پانڈوان

بدین سان بیفگند طرحِ سخن
کہ گر ہست رشکِ بہشتِ برین
درین جا رسیدند چون کوروان
چنان است این قصۂ بے نظیر
بلندند از ہر دو صفِ سپاه
بہ پیشِ درونا اچارج رسید
نخستین کہ ترتیب دارد چنان

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

دریشٹدومن هست سالار فوج
بلی همچو بهیشے برپهلے او
دگر ارجن آن جهان پهلوان
دگر جادوان ساتیک نامدار
دگر راجه جُپدان بفوج گران
دهرشٹکیتو در عرصه رزمگاه
رئیس بیشان دگر کاشی راج
دگر کنت بهوج و دگر شیوبار
بصد زور و طاقت دگر یدهجت است
جهان پهلوان اتموجا دلیر
دگر پنج فرزندا این پانڈوان
جهارتهی هستند در کارزار
کسانیکه یاران کار من اند
شتانید بحکم عدیم المثال
توئی بازوی من رفرزند نیست
دگر بهیشم دت هست هم تکیرن
کسانیکه همه مراعات من کرده اند
همه آن طرف گرچه کمتر بود

دگر وارشیش رونق کار فوج
دگر نکل و سهدیو بازوی او
که لرزد زخوفش بخود آسمان
قوی پنجه بیراٹ دشمن شکار
مهارتهی کین همچو شیر ژیان
کند گرد فوجش جهان را سیاه
شهان را ازو چشم اکلیل تاج
دگر ابهمن مرد میدان کار
بدلها شیران ازو هیبت است
دگر دهرشٹکیت ستانند باشر
که از دروپدی هست میلا شان لغ
شود هر کسی روکش ده هزار
برد نیزه دغا دستیار من اند
دگر کرپ استاد کار قتال
دگر کرن غمخوار مانند نیست
دگر بهیلانان و خویشان من
سپهی من بلا را وطن کرده اند
ولی هر دلیرے چو اژدر بود

Digitization by American Academy of Indic Studies, AAIS(USA)

بظاهر بود فوج من بیشمار — چه حاصل که بخیلم بمن نیست یار
گرفتم که با دشمنان جنگ کرد — بجز وکا را ز شرم من تنگ کرد
مراعات دشمن چو منظور اوست — کند صرف آن هر چه مقدور اوست
خوش است از دل و دست آورید — که بر فوج اعدا شکست آورید
چو این گفت گستهم تا به بیژن رسید — به پیچید و خود را بمیدان کشید
چنان مهرهٔ خویشتن در نواخت — که آواز او شیر نر آب باخت
بلب کشتی اینچ چن چون رسید — تو گوئی که صور قیامت دمید
دگر دیودت مهره ارجن گرفت — که لرزه بر افواج دشمن گرفت
بر آوازه چون بهیم شد ریک کرد — جهان چون شب داج تاریک کرد
بمشتر بکف مهرهٔ خویش داشت — صد الیش دل دشمنان ریش داشت
نکل بهم سے مهرهٔش راجی نواخت — دل شیر مردان اندو سیگداخت
چو من نیشب سهدیو آغاز کرد — بیاں از بهر موهش پرواز کرد
در وپد شکهنڈی دہ شد از من — دگر سانیک نوک ابهمن صف شکن
دگر شاه کاشی و بیراٹ نیز — همان بیج پوران صاحب تمیز
گرفتند این جمله چون مهرها — قیامت نمودار شد در وغا
دلیران دریودهن خشمگیں — شتابند صف بسته از بهر کیں
کمانها گرفت ارجن راست کیش — که در غرهٔ کیں برو کار بیش
نظر کرد بهیشم که زوال — سخن گفت باکشن کے راز دان

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

رتھ من میان دو لشکر ببر
کدامی ہمیاے جنگ من است
کہ بہر روے من میکشد خویش را
کرا تاب قتل و قتال من است
رتھش کشن آورده در رزمگاه
شمارم بتو نام جنگ آوراں
یکے بھکم ست ودرونا دگر
نظر کرد برگفتۂ کشن و گفت
ہمہ خویش و قوم و تبار من اند
کہ گرم وفا شد بخویشان خویش
درین کار حیران کارم بسے
ہم خشک و مو بر تنم خاست ست
نزدستم قریب ست افتد کمان
گرفتم بخویشان ظفر یافتم
چہ لذت کہ از قوم یک کس نماند
اگر قوم شد کشتہ از دست من
دگر کشتہ گردم من از دست شان
ز تخت و ز تاج و ز ملک اے حبیب

بہ بینم کہ را ہست دعوے نبسر
کدامی نشان خدنگ من است
کہ میخواہد از من دل ریش را
کرا در سر خود خیال من است
بگفت این کہ اے شاه انجم سپاه
بزور آوراں عرصۂ تنگ دراں
کہ دعویست این ہر دو کس را بسر
کہ اے واقف رازہاے نہفت
مگر رو کشش کارزار من اند
کہ اعضاے خود سا نمود ست ریش
در اندوه غم در دل فگارم بسے
ازین غم دل و جان من کاست ست
کہ در من نماند ست تاب و توان
وزین کشتن مال و زر یافتم
ازین کار دستم بباید فشاند
بہ نفرین کشاینده لب مرد و زن
چہ حاصل کہ جانم رود رایگان
چہ خیزد کہ تیغاست رفتن قریب

Digitization by American Academy of Indic Studies, AAIS, USA

اگر چند با ما بدی کرده اند	بمکر و حیل دشمنی کرده اند
مگر جنگ کردن نشاید مرا	بغیر از تغافل نشاید مرا
یقین ست دریودهن کوروان	جفا پیشگانند در این جهان
نه از پیر ترسند و نے از پدر	بخلق اند اینها عجب فتنه گر
سزاوار قتل اند خونریزی اند	پس از قتل باب برآویزی اند
ولے پاس ناموس سد ره است	که دستم ز خونریز شان کوته است
نماند ز مرداں چو نام و نشاں	بگردند آواره هر سو زناں
شود برن سنکر از اینها پسر	نیابی ز نام نجابت اثر
چو اولاد پیدا شود از حرام	به پتراں سدکے ثواب طعام
بدوزخ رسد عالمے زین سبب	کشند ملتے رنج و درد و تعب
نه بندم بخویشاں کمر بهر جنگ	بمن قافیه گر نمایند تنگ
جهاں دادر ادار است گفتا اگر	نگوئی پئے جنگ کردن دگر
چنین گفت و آں پهلواں راستکیش	کماں را بیفگند از دست خویش

ادھیائے دوم سانکھیہ یوگ نام

دلش خون ز اندیشه خویش کشتن دید	بگفتش کرشن ای نخل باغ امید
نه زیبد چنین گفتگو کردنت	بدشمن فرو رستن ره کردنت

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

جگر گرد نت شهرهٔ عالم است
توان گفتگو کرده اختیار
مده همت از دست در رزمگاه
ندانی که جرأت بجنبت برد
بمیدان کنین چون دلیران درآ
بگفتا که مختار من جنگ نیست
ازین بادشاهی گدائی خوش است
اگر تیغ من قتل ایشان کند
ازین فتح خوشتر هزیمت بود
بخون لتهڑ آلوده مردان بکام
برین هم ندانم که یابد ظفر
کرا تخت فرماندهی میدهند
نه دستم همی آید این گونه جنگ
دل از غم بدرد آمد و کاست جان
کنون چارهٔ کار من خوشتر است
سخن کیش سر کرد خندد زبان
چه بیهوده غم میخوری دمبدم
غم او نخورد محنت ایکش

نه آوازه ات عالمی در هم است
که نبود سزاوار مردان کار
که بد دل بود در میان دستگاه
کند بد دلی خوار و عزت برد
چو خورشید با تیغ عریان درآ
که خصمی اخوان بخنجر ننگ نیست
به تکلیف من گر نیائی خوش است
چه حاصل که خاطر پریشان کند
کناره گرفتن غنیمت بود
بود سخت مکروه بل حرام
کرا شاهد ملک آید به بر
کرا تخته بر خاک میدان نهند
ازین بیشتر بر من مکن کار تنگ
ز اعضای من رفت تاب و توان
بود جنگ دیگر گو این سخن خوشتر است
کرای غافل از سر کار جهان
که سودی نبخشد این رنج غم
که بی او بسر ماند در جان خویش

Digitization by American Academy of Indic Studies AAIS(USA)

غم آن مخور که دنیا بد بسیار
من و تو دگر هرچه موجود هست
بهر سه ندانیم در این جهان
تغیر بجسم است و جان فارغ است
بگرمی و سردی تن آشنا است
بوقت معین اجل میرسد
بسے بادشاهان لشکرکشان
زمانه بیک و هیچ بودے اگر
غم این عزیزان چرا میخوری
تن هر کسے همچو جامه بود
بپوشنده جامه جانست نام
چه یارانه ای تو تا کسی را کشتی
هرانکس که آگاه این راز هست
بود شادمی و غم یکے پیش او
ترا دست میداشتم بسکه من
فنا نیست برگل بود بر سبو
شناسند مردان اسرار بین
دگر هرچه باشد عدم میشود

بیا بشنو سخن ما بهر من گوش دار
همیشه گرفتار این بود هست
بتغییر و تبدیل این نام و نشان
حوادث بجسم است آن فارغ است
نه جانست که فارغ ز هر دو سر است
بهر نیک و بد بی خلل میرسد
کجا کار دنیا و ناز دست شان
نمی یافت فرزند جاے پدر
چرا پرده راز را میدری
بشو و پاره هرگاه کهنه بود
خیال فنا گشتنش هست خام
بمیدان شه پالصد و لحو نیستی
بپوشند السر خزانه هست
همیشه فراغت بود پیش او
که گفتم ترا اسرار معنی سخن
پراگندگی را بترتیب چه
کرد ایم بود ذات جان آفرین
بهر وقت بلی دم بدم میشود

Digitization by American Academy of Indic Studies, AAIS(USA)

چنان است منشور جان در بدن
ولے در نمی یابد بینش ہر کسے
مقید نباشد چو او مطلق است
جہان است معدوم موجود جان
غرض راست تغیر جو ہر بجا است
نہ ادنی نہ اعلی نہ ادر است وسط
نہ طفل و نہ برنا نہ پیر است او
نہ سوزد بہ آتش نہ آتش برد
نہ آید بہ ادراک کس را اثر او
بچشم حقیقت توان دیدنش
اگر اعتقاد تو ارجن چنین است
بر ایشم غم و غصہ ات بے کے را است
اگر جان تو فنا پیش شد اسے عزیز
چو جانرا فنا نیست این فکر چیست
ز ملک عدم ما ہمہ آمدیم
بآخر بسوئے عدم می رویم
بیندیش ہر گز ز مرگ و عذاب
یکے می شناسد جہان را عجب

کہ شمع فروزندہ در پیرہن
نشد معنیش منکشف بر کسے
منزہ مبرا چو ذات حق است
بود پرتو ذات معبود جان
یقین دان کہ آن مہر انور بجا است
نہ زادہ نہ زاید بود یک نمط
سمیع و بصیر و خبیر است او
نہ سستی نہ غفلت نہ خوابش برد
جہان جملہ اعضائے یک تار او
بمل اندر دل ہمچو جان بدنیش
کہ جان نیز مخلوق جان آفرین است
کہ مخلوق را پیش راہ فنا است
بجا بود از گشت و خونت گریہ
ہمہ زندہ ہستند پس مردہ کیست
دمے چند از زندگانی زدیم
بکام اجل یکت قلم می رویم
ز میدان مردان رخ خود متاب
یکے از شناسائیش در تعب

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

یکی را بحیرت در دیده و هست
بکاری که مأمور هستی بکن
تو ئی چهتری بد دلی عار تست
شهادت که بنود از آن برتری
خوش است ار به بندی کمر بهر جنگ
زنیش خسر زدن عار خود را مخواه
اگر کشته گردی بخلد است جای
بمیدان مردان قوی دار دل
بود زندگی چون حباب ای پسر
مطابق بسانکهیه ست این گفتگو
کنون حرف از یوگ سر میکنم
طریق است مشکل اگر میروی
بود یوگ مقبول اهل نظر
بر آید بخیرات و جگ کام دل
بجگ نیست جز آتش افروختن
طمع میکند کار عالم خراب
رجوگن ستوگن تموگن سه گن
ازین هر سه گن جوگ سازد جدا

یکی وهم ماند که گویا کجاست
بجنگ آوری چیره دستی بکن
دلیری بمیدان سزاوار تست
نصیبی نیست جز چهتری
کنی عرصه کار بر خصم تنگ
مشو پیش اهل جهان دمشتگاه
دگر فتحیابی شوی پادشاهی
مگردان رخ خود که گردی خجل
بمان نیکنامی خود در نظر
که از دوستی با بگفتم بتو
ز اشغال آنت خبر میکنم
ازین قید هستی رها میشوی
کمش فائده میدهد بیشتر
ولیکن نمی بخشد آرام دل
تنی چند جاندار را سوختن
طمع میرساند بنا را به آب
همه خلق را نها بود بی سخن
کند جوگ واصل بذات خدا

Digitization by American Academy of Indic Studies, AAIS(USA)

عمل کن بگفتار من شاد شو
ستوگن بود خوے اہل کمال
بہ نزد کسے کو تمنا کش است
ز اعمال ہرگز نتایج مخواہ
گر از نخل کردار خواہی ثمر
اگر جوگ را میکنی اختیار
بغفلت سرشتان دنیا طلب
کجا ہست معلوم اسرار جوگ
ریاپیشگان سراپا دغل
درانند در دام تزویر خویش
بود بحر عرفان حق بیکران
نمانند چو با نیک و بد کار تو
بکن سرزنش جوگ در روز و شب
چنین گفت ارجن کہ اے راز دان
بگفتا کہ کارش نباشد بکس
رسد آنچہ بر وے کند صبر او
ندارد بلذات دنیا خیال
بود پاس انفاس منظور او

ز تشویش آمد شد آزاد شو
کہ یابند زان دولت بے زوال
تم دربیح بقدر ضرورت خوش ہست
بکن محو خود را بذات اله
شوی خوار در چشم اہل نظر
نمانند بدنیاے دول ہیچ کار
بہ بیہودہ گویان دور از ادب
نہ آید ازین مردمان کار جوگ
نمایند در کار مردم خلل
بہر رنگ سازند تسخیر خویش
حبابیست در بحر خیزش جہان
بود ترک تجرید اطوار تو
کہ تا ہر شود جلوہ نور رب
بگو جوگیان را نماید چسان
نہ آخند بشہد ہوس چون مگس
کنند بر سگ نفس خود صبر او
نشیند بہ نزدیک اہل کمال
بود نام حق ذکر مذکور او

Digitization by American Academy of Indic Studies, AAIS (USA)

نیابد بجز رحم زد هیچ کار
بظاهر نباشد دلش آشنا
نیابد برو دست قدرت حواس
بود آشنا تا بلذت زبان
ز حرص و هوا کار گردد خراب
دل خود بهر آنکس که آرد بدست
غذا کم کند خواب بگذارد او
گرفتار حیلهاست کو رسیجاه
بود حال غافل سرشت بجان
دل آگاه آرام دارد مدام
تو بیدار شی مردمان جهان
نشاند اینها بدریا سے شور
بزور هوا هر طرف میبرند
هر آنکس که شد توبه از آرزو
بیاد خدا یک نفس هم نشست
بسان کشف گر گشته دست و پا
چو حق را کنی یاد با حمل روز
تمنا بود مانع هر کمال

بود خوئے او خوئے آمرزگاه
بباطن بود محو ذات خدا
بود کار او جمله شکر و سپاس
نیابد مذاق ریاضت زبان
برآند طمع آدمی را باب
بگنج توکل تواند نشست
دل خود بسوئے کسے دارد او
از آن غافل از آخر کار آه
که بگسست از گشتیش ریسمان
نداند که چون میرود صبح و شام
تصور بکن هیچ خواب گران
نه در پاست طاقت نه در دست زور
بجز رود او تلف میشوند
بر پیش من آنست هر دو نکو
که یکدم نه او از دو عالم نشست
که آنجا بود دست آن مرد را
خیالات بیهوده از دل برند
تمنا بود باعث هر زوال

Digitization by American Academy of Indic Studies, AAIS(USA)

تمنا کند مرد را سینه ریش
شود عقل زایل ز حرص و هوا
نشد هر که صاحبدل او غافل است
بود همچو کشتی دل غافلان
دل عارفان همچو دریا بود
هر آنکس نزد آتش تمنا پرید
برون آر حرص و هوا از دل

تمنا دل از غنی کشد سوی خویش
بردار از دل سینه صافان صفا
گرفتار آید به شب منزل است
که باد هوا هست اندر اکشان
که صد جوی در وی فرو میرود
دل خویشتن از همه سو کشید
که روز جزا تا نگردی خجل

ادھیائے سوم بکرم جوگ نام

باو گفت ارجن اگر همچنین ست
تقید چرا می نمائی به من
میفگن مرا در بلا ای عزیز
مگو از غرض حرف با من مگو
خوش ست از طریقی نمائی مرا
بگفتا دو فرقه ست در این جهان
غرض آشنا ئیده اهل دل
دگر را خیال کسی در سر است

چرا خاطر تو طلبگار کین است
که بر شکر گوردان حمله زن
خدا را بترس از خدا ای عزیز
بس افسوس گفتن نباشد نکو
که بخشد ز غمها رهائی مرا
یکی اهل دنیا یکی عارفان
نسازند کاری بغیر از دخل
که او را کشش از فهم ما برتر است

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

نگردد زبانش بجز نام او نباشد بجز یاد او کام او

نکوکار ۱۳ تا توانی بکن بہ نیکو روش زندگانی بکن

ز اعمال صورت گرفتہ جہاں ز اعمال آمد جحیم و جنان

عمل میرساند بجد کمال عمل میرساند بہ بند و بال

چو کامل شوی ترک آن بایدت فراغت ز ہر کار می شایدت

عمل کن عمل کن کہ خامی ہنوز مکن ترک آن تا تمامی ہنوز

نخستین عمل بعد ازین ترک کار اگر می نمائی شوی رستگار

بظاہر مکن ضبط حس از ریا بباطن بکن صرف ہمت بجا

عمل ہر کہ بہر خدا میکند بمنزل گہ قدس جا میکند

ہر آنکس پئے نفس خود کار کرد دل خویشتن را گرفتار کرد

رسیدن بکام دل مشکل است کزین رہگذر دور آن منزلت

برائے خدا کن ہمہ کارہا مجو ہیچ پاداش کردارہا

کہ برہماست مخلوق خالق نخست کہ بنیاد عالم ازو شد درست

پئے کثرت خلق جگ آفرید ز جگ کاہلے کردار بسیار دید

ز جگہا بنا سے عمل محکم ست ز اعمال بنیاد ہر عالم است

اگر از پئے دیوتا جگ کنند بمنزل گہ شان قدم میزنند

ازانہا بہ بینند اِندر ادکار بگیرند در باغ جنت قرار

بود حصۂ دیوتا در طعام کہ بے بخشش ایشانست خوردن حرام

Digitization by American Academy of Indic Studies, AAIS(USA)

پئے نفس خود هر که نان می پزد
نه غله بود زندگانی جهان
بتاثیر جگ ابر و باران شود
کلام الهی ست بید و پران
بان کس تعلق بود جگ ضرور
بمطلوب جسها حیات ست مرگ
هر آنکس که شد عاشق کردگار
بهر جا رود شادکام ست او
هر آنکس که بی آرزو کار کرد
جنک آنچه و نیز امثال شان
بباغ جنان شادمان رفته اند
بنفع خلائق رضای خدا است
طریق بزرگان بکن اختیار
کنند هرچه سردار مردم کنند
کنون آرزوی بخاطر نماند
من از هر سه عالم جدا گشته ام
همه کار من از برای خدا است
بد و نیک پیشم برابر بود

برو لعنت متصل می سزد
شود غله از فیض باران عیان
که سر سبز کشت دهقان شود
بود عامل جگ خبردار آن
تغافل درین است از عقل دور
رود عمر او در پی ساز و برگ
ندارد بهر دو جهان هیچ کار
که محو کسی صبح و شام است او
سر دوش خود را سبکبار کرد
همه منحرفین کرده کار جهان
ازین غم برانه جهان رفته اند
رضای خدا کار اهل صفاست
بهر مه تگ گلن حق پرستی شعار
دگر شهره راستی کم کنند
دلم دامن از هر چه گوهی فشانده
تهی گشته از خود خدا گشته ام
رضا است دل من رضای خدا است
که هر کار از خشم دور بود

Digitization by American Academy of Indic Studies- AAIS(USA)

ز حق بیخبر غافل از خویشتن
گرفتار جهل ست و خبطش رسا ست
ز زشتی و اعمال دل را منه
تکبر مکن خوش نمایند کیست
بداند حقیقت شناسائے راز
ز پرکرت موجود شد کائنات
ازو هر سه گن بیش و آشکار
غائبیت باقی جهان فانی است
نباشد ترا طاقت هیچ کار
نباشد چو بر گردنت بار هیچ
بگفتار من گر نمائی عمل
کسانیکه دور اند زین اعتقاد
اگر طائع طبع خود آدم است
ز اعمال هرگز ندارد گزیر
نه بر خوے جنگ کاره کردن گذار
مکن خصمی و دوستی با کسے
بدین خود ار جان رود خوشترست
به آئین خود هر که کارے نمود

شناسد که هر کار آمد ز من
بر احوال او حیف خوردن روا ست
ز کف دامن پاک بینی مده
کمال عزیزان سرافگندگیست
که هر کار را میکند کارساز
که قدرت بود نام او و صفات
که موقوف آنها بود جمله کار
زمین و زمان این و آن فانی است
همه کارها را بمن وا گذار
ببر خود ز میدان مردان بپیچ
نباید بکاری تو هرگز خلل
نباشند زنهار اهل سداد
همیشه گرفتار دام غم است
چه عارف چه جاهل چه برنا چه پیر
بده از کف خویشتن اختیار
دگر ره کشی رنج و محنت بسے
براه دگر راه رفتن خطاست
بروئیش در رحمت حق گشود

Digitization by American Academy of Indic Studies, AAIS(USA)

چنین گفت ارجن که هر ذی حیات — بود آرزومند نیکو صفات
چرا کار بد میکند اختیار — که در عاقبت میشود شرمسار
مکلف درین امر باشد کدام — مفصل بگو ای ترا من غلام
بگفتا که حرص است اصل گناه — غضب میکند کار عالم تباه
قوی دشمن آدمی هست آز — کزان میشود خوی او فتنه ساز
چو آئینه در زنگ و آتش بدود — چو طفل مشیمه بود بی نمود
یقین دان تو ای یار نیکو صفت — بجلباب پیچد انسی معرفت
بود خانهٔ آرزوها خراب — که می افگند در بلای عذاب
هوای هوس را برون کن ز دل — ازینها تو پیوند الفت گسل
بکن سعی در خون این دشمنان — که گردد ترا حاصل آرام جان
تصور کن از جسم آنسو حواس — وزان آن طرف تو دل خود شناس
ز دل پیشتر عقل و از عقل جان — ز جان است آنسو خدای جهان
دل خود به پروانه از مهر چشم — که آن کام جان را به بینی بچشم

ادهیای چهارم بکرم سنیاس جوگ نام

به وید نخستین ز جوگ ای پسر — بگفتم بخورشید روشن گهر
به ارشاد من از جهسر ارشد — به تعلیم اچهواک در کار شد

دروشد روا بستن رون جہاں
نه اخلاص تکلیف کردم ترا
بگفتا که خدمت گذار توام
که تا جلوه گر این زمان گشته
چسان دانمت رہبر آفتاب
بگفتا که خامی ہنوز اے عزیز
نه آمد شد خویش تو آگہم
چو بنیاد دین سست گردد بسے
که حفظ ریاضت گزیدن کنم
برہیم خون ستم پیشگان
ہر آنکس که مارا چو دریافتست
من آنم که باشد کرم پیشه ام
اگر دیگرے را پرستند ہم
مرا چاره برن است چہار آشرم
زکن با عمل در عمل برہماست
من ام فارغ از کار کردارہا
مرا ہر که داند چنین رسته ہست
ازیں پیش ہم عاشقان نجات

مہا ہے خود آیم بہان ور در ہم ہمیں تم گاہے نہ بید اشیم

که معروف اونیند صاحبدلان
دریں عہد باید بہر دم ترا
ولے سخت حیران زکار توام
فروغ رخ این جہان گشته
زتعلیم تو گشت چون فیضیاب
نه واقف ز راه عقل و تمیز
بقدرت نمائی ہمی پیدا شویم
نمایم خود را بشکل کسے
مراعات عزت نشینان کنم
جہان را نمایم دار الامان
نه آمد شدان رو بر تافتست
نباشد بجز لطف اندیشه ام
بہ بخشم بہ آنہا زروے کرم
بجز آن نگردد کسے اندرم
مراد و ہمه بر آن شانے خدمت است
اگر چند من کرده از کارہا
زقید ہوا و ہوس جسته است
نگردند ترک عمل تا حیات

igitization by American Academy of Indic Studies AAIS(USA

Digitization by American Academy of Indic Studies: AAIS(USA)

ترا ہم نجات است گر آرزو
بسا مردمان کہ گمرہ شدہ اند
تمیز اندریں کار مشکل بود
بگوشت اگر حرف من جا گرفت
اکرم است و کرم ست و دیگر بکرم
زنا کردن آں کہ واجب و سنت
زنا کردہ بیجا کند احتراز
کسے کو نتیجہ نخواہد ز کار
جزائے عمل خواستن خوب نیست
چو من کن عمل تا شوی رستگار
اگر آتش معرفت بر فروخت
دگر کار آں مرد بالا رود
اگر دل بیارست و دستت بکار
ہر آنکس کہ محو ست در ذات حق
دگر دل بکار است بے یاد او
کند ترک لذت کہ نعمت بخشد
پئے دیو تا جنگ کند آں کسے
بسا مردمان آتش افروختند

نمی باید از کار خود تافت رو
ز نیک و بد و کار ہر گہ نہ اندر
تواند اگر صاحب دل بود
بفردوس جان تو ماوا گرفت
کند کرم و ناکردہ اندر ز شرم
ندامت کشیدن طریق نکوست
کہ باید بصاحب دلاں امتیاز
ہمانست مقبول پروردگار
باومید دل کاستن خوب نیست
تمنا و حرص و ہوا در کنار
بیک لحظہ ہر جنس کردار ست
خود ش با خدا ہست ہر چارہ او
از یں ہیچ اندیشہ در دل میار
پئے رحمتش ہست او مستحق
رود ظلم بر تو ز بے داد او
بخلد بریں تخت راحت کشد
کہ ... از دشمنانے دولت
ز ہر جنس اشیا دراں سوختند

igitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA

گروہے نشستند در آفتاب
گروہے بہ جگ جوگ از بہر کار
گروہے برہنہ بسر بے برند
ہر آنکس کہ غافل ازین کارہاست
توان یافت از جوگ عرفان حق
بصبر آشنا شو تحمل بکن
بچیزے میسر قناعت نما
با تمثال یاران حسد ہم مبر
من و آتش و مہر و مہ اشیاء او
کسے ضبط حسنا شمرده ز جگ
تو ہم جوگ را میکنی اختیار
بعرفان حق خویش را موسانہ
چو عارف شوی میرود فکر غم
شود آتش شوق چون تیز تر
بود ہر کہ عارف خدید جہالست
خدا نیست عارف جدے از خدا
جہالت کند کار عالم خراب
ببخشد یقین آدمی را کمال

گروہے بما ہیمہ در پیچ و تاب
کہ گردند با ہفت صد دل دو چار
گروہے غذا کمسے بیکے میخورند
بر اوقات او حیف خوردن رواست
کہ جوگیست شرمانده نہ طبوق
بہر کارہ کردن تامل مکن
بشہوت بلذت مشو آشنا
بہ دل کن خیال بدی را ز ہم
برہم است جز برہم دیگر مگو
بلذت کسے ہر دو برده ز جگ
بخوبی نا ہب لطف پژمرده گار
بسوزش دل خود بہر شخص سوختہ
بغفلت مکن بر دل خود ستم
بسوزد ہوا دہ ہند س مسو بسر
بر ایش بناے زمین و زمانست
جدا نیست نزدیک ای جفا
جہالت کند مستحق عذاب
یقین اشمر و دلیشے ہیر و ال

igitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(US

چو کامل شد مرد در علم جوگ
بکن دشمن خویشتن را به تیغ
به تن پنج باد است سازد مدام
سمان ست در ناف در دل پران
بیان ست اندر تمام بدن
فرو رفتن دم برونه اپان ست
ازین شغل بود خبر هیچکس
نه جگهای دیگر همین یک جگ است
کسانیکه غافل هرشتند شان
اگر بهره داری تو از هوش و عقل
دل از بند هر چیز بر داشتن
بنه دل بمن از دو عالم خوش است
بجز معرفت یافتن مشکل است
ارادت ده هر کسی را مراد
خیالات واهی ز دل دور کن

شود فارغ از رنج و اندوه سوگ
نباید درین کار کردن دریغ
نشان میدهم من از آنها مقام
او وان در جگو و بمعنی اپان
باین پنج باشد نظام بدن
بر آوردن آن بسعی پران ست
نگه کش بود شغل حبس نفس
کند یاد حق سارسے هر که گشت
بعید از مقام بهشت اندر است
بسر هر شب و روز با اهل فضل
دل از صحبت خویش بر داشتن
اگر معرفت نیست این هم خوش است
مکانی که بالا ز هر منزل است
نیابی مرادے بجز اعتقاد
دل خویش با منتر اونگ کن

Digitization by American Academy of Indic Studies, AAIS(USA)

ادھیائے پنجم یہ کرت جوگ نام

بگفتا ز ترکِ عمل وز عمل
بجوئی ز من بہست خود تا بکار
بگفتش کہ کردن نکردن خوش ست
ہر آنکس کہ بے مدعا کار کرد
ز ترکِ عمل کار ہرکس بود
ہنر او ز ترکِ عمل آن بود
بود دوست دشمن برابر بپیش
بود ہر کہ نادانِ غفلت شعار
بداند یکے ہر کہ دانا بود
غرض بیغرض کار کُن ناجی است
کمالات جوگی شود چون تمام
ہر آنکس کہ آن ہر دو را یک بدید
بجز جوگ سنیاس مشکل بود
رسد زودتر در مقامِ نجات
نورزد بجز عشقِ ذاتِ خدا

کدامی بود خوشتر بے زلل
دلم را ز تشکیک بیرون بساز
ولے بہست در کار بردن خوش ست
ز آزادگان ست آں نیکمرد
بفضلِ خدا یار ہرکس بود
کہ عالم بہ پیشش ہمہ یکسان بود
نباشد خیالِ دوئی در سرش
چُنان بشمرد کار از ترکِ کار
کہ فہمیدہ را رتبہ بالا بود
کہ از مزد ہر کار مستغنی است
بود جوگ و سنیاس یک مقام
ز آلام و اوہام دل وارہید
چو فہمید کہ او پاے در گل بود
بہر دو صفت میشود ہمذات
بہ بیند تجلیش در ہر کجا

Digitization by American Academy of Indic Studies, AAIS(USA)

جزای عمل به چنین کس کجاست
شنیدن بگوش است دیدن بچشم
مساس است از دست رفتن زپا
ز بینی است بو و قیاس از دماغ
اگرچند چیزیں کس نیست جان
بود چون گیانرا همیشه فراغ
عملهای شان بهر عرفان بود
گرانرا ز خواهش بدام بلاست
بنه هر که غالب بجنهای خویش
بود بود باشش چو نیلوفران
تو هم آنچنان کن که من میکنیم
تن آدمی دان جهان صغیر
درش نه بود شنوای اهل هوش
دهان و مکانهای بول و براز
سه گونه بود مردم این جهان
دگر آنکه خیرات نیابد ازو
یکی میکند کار و داند ز خویش
یکی می شناسد خدا میکند

که جان و دلش محو ذات خداست
ندارد تعلق بدل مهر و خشم
بود از زبان لذت هر غذا
درین جمله جان است مثل چراغ
ولی هست از وی لباب جهان
نشد زنده بیکار دنیا دماغ
از ایشان بود هر که ایشان بود
گهی پادشاه است و گاهی گداست
نگردد دل او ز اندوه ریش
که باشد در آفت نباشد فران
میان خطرگه وطن میکنیم
بود نقشهٔ آن جهان کبیر
دو سوراخ بینی دو چشم و دو گوش
بود جان در پیکر تو کارساز
یکی آنکه بنده به دشمن میان
سوم مرد خود خواه و نیک حمیده وجه
مراهم است از فهم خودبینه بیش
به پیش من اینهم خطا میکنند

Digitization by American Academy of Indic Studies: AAIS(USA)

زبید انسی آئینه زنگ است — هم از زنگ غفلت رسیدش شکست
بود صاف آئینه عارفان — که در وی بود چهره نورش عیان
برابر بر ایشان بود مور و فیل — که یکسان است اینجا عزیز و ذلیل
بشاه و گدا لطف یکسان کنند — مراعات بر دل پریشان کنند
نخواهند از بهر خود هیچ چیز — که مطلوب ایشان نشد هیچ چیز
بلذت ندارند دل آشنا — بیابند ذوق به یاد خدا
بشکر و شکایت ندارند کار — همیشه بمانند بر یک قرار
ز لذات حسها نفور اند شان — نهادند عقل و شعور اند شان
همه انجام آرام اینجا غم است — جهان جملگی خانه ماتم است
هر آنکس که از حرص و خشم است دور — توان گفت او را سراپا سرور
بدل میکند سیر محسوس ها — بداند که در اوست ارض و سما
چو آگه شده خاطر از هر خیال — که در عقل شه هوش در آید زیان
شود حاکم مهر و ماه و فلک — بود غالب جن و انس و ملک
نه که هان عبادت گزین گوشه گیر — نگهدارد در دام نفس اسیر
بیاد خدا محو باشند شان — نخواهند هرگز ریاض جنان
گروهی که مغلوب حرص و هوا است — گرفتار در دام گاه بلا است
ز شادی نه شادان نه از غم غمی — همان است در پیش من آدمی
هر آنکس که مرد است پیش از ممات — نصیبش شده جاودانی حیات

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

خیالات باطل ز سر وا کند — کناره ز لذات حسها کند
میان دو ابرو نظر دوخته — کند حبس دم با دل سوخته
پران و اپان یا برابر کشد — سبب سے عشق بر سر کشد
بدست آورد عقل و دل هم حواس — همانست دانای یزدان شناس
ز خوف و رجا و ز حرص و هوا — نماید دل خویشتن را جدا
هر آنکس که جنگ میکند در جهان — پس از مرگ یابد بیاض جنان
چو عارف شود قدر من اندر او — بنامی که داند مرا خود اندر او

ادھیائے ششم اوتم سنجم نام

نخواهد اگر کس جزائے عمل — کند صرف همت برائے عمل
نه افتد نگاهش بسوئے زیان — بود همرب ناسی و جوگی همان
تفاوت بجوگ و بسنیاس نیست — که در هر دو جز پاس انفاس نیست
اگر از درون مهر دنیا نرفت — عبث از ریاضت دل خویش تفت
رسید عمل سے بمعراج جوگ — عمل می نهد بر سرش تاج جوگ
هر آنکس که مغلوب حسها شود — بهر دو جهان سخت رسوا شود
چو کامل شود جوگ اے خوش سیر — نیاید بجز نور حق در نظر
دلش چون ز آن لرما لبسته شد — در چشمه بر ماسوا بسته شد

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

دلی ست اینکه یار بود دشمن همانست
اگر دل بدستست یار خورشست

بود اهل دل فارغ از کیف و کم
بود باطنش گنج علم و کمال

نه رونا کی یکسان بود پیش او
بخویش و تبار و باغیار و یار

کنون گوش کن طور اشغال جوگ
بهموار جا فرش کن این سه چیز

حواس از پئے یاد او جمع کن
زبان و دل و دست یکجا بکن

نگاهے به بینی مے کرده باش
بصد ناز بنگر بجان و تنم

به بسیار خوارانی و بسیار خواب
بخواب و خورش بایدت اعتدال

چراغے که محفوظ ماند ز باد
همین طور جوگی بسر برد باز

بود باد انفاس جان چون چراغ
بهر خرج باشد دل آرد بدست

همان خضر راه است و رهبر همانست
وگرنه ستمگار ظالم آن شست

نه شادی ببالد نکاهد ز غم
بداند جهان را چو خوابے خیال

نباشد بجز راستی کیش او
ندارد بجز نیکوئی هیچ کار

که گردی خبردار از اعمال جوگ
که دم دم آهسته گه پاس نیز

دل خویش روشن تر از شمع کن
بسوے کسے دست را وا مکن

تماشای حسن در دیده و باش
تماشای من کن همین یکدم منم

بود جوگ گردان فنائیت عذاب
وگرنه قریبست نقص کمال

نبرد ترا حرف من یاد باد
بماند شد دگر بدل چاره ساز

نگهدار آن باد را در دماغ
نیاید از و بر دلی کس شکست

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

زلذات حسی اگر رستہ شد
ز محنت کشی نیست رنجے براو
چو زنبور کو شہد ملجا کند
اگر دست خود را کشد از عمل
چو دل شد جدا از ہوا و ہوس
دل بیقرارش چو گیرد قرار
ببیند بخود جلوہ عین نور
شود دل [illegible] وصل من حاصلش
چو خیزد ز آئینہ دل غبار
دگر فارغ از رنج و درد است او
ہمہ را ببیند چو از روے دوست
ببیند جہان را کہ در من نہان ست
نگیرد آب اعمال آید بدل
ببرگ گل و بار ابہ بین
بود محو ذاتش محیط جہان
بگفتا کہ گفتی ز روے کرم
ولیکن دلم را بے خبر دار کار
چو مغلوب من نیست دل عاجزم

چو برق جہان از جہان رستہ شد
کہ اندر غطا کرد گنجے براو
چو بر [illegible] شد دل خود از آن بر کند
نیابد بہ وضع کمالش خلل
بماند کہ اللہ باقی و بس
برون آید از گردش روزگار
بود قدرت العمر او را [illegible]
نیابد خیال دگر در دلش
ببیند در آن پرتو روے یار
فراغت ز کونین گر دست او
بماند کہ عالم تجلی او ست
درون جہان جلوہ من شناخت
بہ خلوتگہ قدس باشد درون
بیا چشم اگر خدا را بہ بین
درو جلوہ دارند کون و مکان
ز اعمال جنگ و ہم از حبس دم
بیک حال ہرگز نگیرد قرار
چو فیلے کہ افتد بگل ما جزم

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

پریشانیٔ دل بسے را سیمہ کرد
بود دل چو بادے کہ ناید بکف
بگفتا کہ دل ہمچو سیماب ہست
نہ یکبارگی دل بدست آیدت
بصنعت کہ گفتم زراہ وداد
بود نفس را آرہ خصم قوی
بگفتش کہ اے شمع کاشانۂ جہاں
کہ دل را بفرمان خود ساختست
دگر آنکہ دارد بجوگ اعتقاد
دگر آنکہ بنیاے خواہش شکست
پس از مرگ اینہا کجا میرسند
بفرمود کاے تند خو در تربیت
ہر آنکس کہ تسلیم و محو رضاست
شود دیوتا جگئے تا تمام
چو مدت شود منقضی برہمیں
شود پور سلطان باز ہد کیش
بہ بیشان بود تا بسیا بد کمال
بود مرد عارف بہ از زہد کیش

مرا سینہ چوں تختۂ قیمہ کرد
در اندیشہ اوقات من شد تلف
عبث از غم و غصہ بیتاب ہست
کہ خون جگر خوردنی بایدت
ہوا و ہوس را بکن خیرباد
بکن جہد مردانہ شو مدعی
مراد از اں مرد کامل نشاں
بناے ہوس را بر انداختست
ولے نیست با نفس خویشش جہاد
براہ خدا پاے خواہش شکست
چگونہ بقرب خدا میرسند
بگویم ترا کاں بکار آیدت
پس از مرگ جاایش بجنت سراست
بعمرے بود خلد او را مقام
بہ نیت بفرمان جان آفریں
دلش ہست مائل بکردار خویش
وگر نیست او را کمال و زوال
کہ او ہست مغرور بر زہد خویش

Digitization by American Academy of Indic Studies, AAIS(USA)

بجو کہ آشنا کن دل خویشتن	بنہ پاے محکم در اخلاص من
ہر آنکس بمن آشنا میشود	خداوند ہر دو سرا میشود

ادھیاے ہفتم بگیان جوگ نام

چو اخلاص من می نمایم ربت	کہ باید رسیدن بمنزل گہت
نصیبت بود آن کمالات جوگ	کہ حاصل کنی زو تو حالات جوگ
ہماں مرد باشند درین انجمن	کہ بندند بتحصیل عرفان کمر
نماند بہ ہماں بہر عارف بود	کہ آگاہیش از معارف بود
بود ذات او باعث کائنات	عیانش بود ہمچو اید و صفات
بہ نہ چیز شد آفریدہ جہاں	یکے چار عناصر و دیگر آسمان
دل و دانش و قدرت کامل است	دگر جان کہ آن شمع این محفل است
جہان است فانی و باقیست جان	ہمان ہشت آمد اکون و مکان
نہان است کو نین در جسم من	چو در تخم باشد شجر جان من
ہنیلت منہ مہر و انجم منم	با امواج دریا طلاطم منم
منم حرف اول ز الفاظ بید	زمین ہست ہر عارفے را امید
منم عقل عارف منم شان شاہ	منم غیرت و جہل و خیل سپاہ
منم با تناہی و منم با جمال	منم محض خیرو منم با کمال

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

منم چار عنصر منم نه فلک
منم هر سه کَون هم منم پنج کُن
بظاهر که امثال مردم منم
کسے پور نیستید نه کس پور شند
نه فرزند کس هستم و نے پدر
منم آن که خود هم خدا هم نیم
کسانیکه بیند نقش و غافل اند
بود چار کس در جهان نیک هم
گذشته نخست و به روزه می آمد و بعد
دگر آنکه دُنیا نخواهد چنان
سوم آنکه مشتاق عرفان بود
بعشقم در آیینه مردم بسے
ببینند رخ خود هم این آینه
گه رزش نگر او بود نور حق
بود جلوه ذات در کائنات
کسے کو شناسے آنجلوه است
بفعلش سرشتی چه پرستنه نیست
پرستش بجز حق سزاوار نیست

منم حاکم جن و انس و ملک
منم آنکه اوّل نه دم حرف کن
به باطن باشکال مردم منم
بگو به تو رازے اینها بجنبند
نیم من فرشته نیم من بشر
چو عارف شوی می شناسی تیم
ز دریا چه دانند بر ساحل اند
نخستین کسے کو بصدق تمام
نخواهد ز دنیا ہیچکس را شکست
که عابد نگردد به شخصے زیان
چهارم کسے کو خدا او ان بود
بدیدار من میسر شد گم کسے
فقیر تو هم در چنین آینه
بآن انجلاے که منظور حق
از الست نیرنگهاے صفات
دلش در تماشاے آنجلوه است
به پیش خرد جمله هستند نیست
شود چون کسے کو بپا نیست

Digitization by American Academy of Indic Studies: AAIS(USA)

بمن چار یار اند لیکن یکے
چه می آید از خدمت دیوتا
اگر گشت آگاه از نه فلک
چه حاصل که غافل از ان دلرباست
هر آنکس که زنجیرے این دولت
زخس تا بدریا ز کهه تا به کوه
ز سطح زمین تا به بام فلک
همه شکل اعمال بگرفته اند
بدام بلا ها می کشد حرص و آز
گرفتار طبع است هر آدمی
بهر یکه دارد بهر دیوتا
خدا میفزاید ورا اعتقاد
کند حق ظهورے چو در باطنش
هر آنکس که دارد دل خویش صاف
بود اختر از بس ز فسق و فجور
شد عمر او صرف اخلاص من
بسے اختلاف عقاید بسے
کسے موجب خلق کسے دیوتا

بمن یار جانی بود بیشکے
بزن دست در دامن کبریا
دگر گشت عالم به جن و ملک
کجا جلوه پروانه در هر کجاست
گرفتار آمد شد این جهانست
ز بق تا به عنقاے والا شکوه
چه وحش و چه طیر و چه جن و ملک
به تقلیب احوال گشته اند
کند خشم و شهوت در رنج باز
یکے شادمان است دیگر غمی
دلش میشود مائل ایجان ما
ازان در پرستش نماید جهاد
تمناے دل میشود حاصلش
نگردد بمکر و حیل پیچ و تاب
نیاید گناهے ازو در وجود
دل او بود خلوت خاص من
خداے قدیرم شناسد کسے
کسے صاحب حکم و زجر را

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

چو خود داند او جان جاندار را
نخواهد ز خانہ و جسم آزارها

دل خود کند جمع بیند مرا
درین بزم چون شمع بیند مرا

حقیقت بجز عقل معلوم کیست
ندارد اگر عقل حیف است زیست

کند ہر کہ یادم دم واپسین
رود ہمچنان در بہشت برین

جہان پردہ ہست بر روے جان
نہ بیند او را بجز عارفان

بہر رنگ بیند مرا ہر کسے
بہر سنگ بیند مرا ہر کسے

نہ زایم نہ میرم گہے در جہان
میان جہانم چو در جسم جان

نہ ماضی و مستقبل و حال نیز
خبردار مے یار صاحب تمیز

گرفتار دام ہوا است خلق
ز امید زین رہ بپا است خلق

ز اوہام تمت من نمودم خبر
شب و روز داری مراد نظر

ادھیاے ہشتم برہمہ جوگ نام

بگفتا کہ اے رہبر گمرہان
ز ادھیاتم خویش کردی بیان

ز اوہ بہوت و ز آدہ جگب ہم خبر
بمن دہ ز لطفے کہ داری نظر

دمے واپسینت بداند چنان
چسان بیندت جان جان جہان

ز اشغال عرفان ایزد تعال
ز احوال آنکہ ہاے فرخندہ حال

ز کیفیت موجب کائنات
ز نیرنگی جلوہ ہاے صفات

igitization by American Academy of Indic Studies: AAIS(US

بغیر موجود قالب جهانرا شناس — بسان جلوه پیرا زجانرا شناس
که باقیست هرگز نگردد فنا — بود جلوه اش جلوه کبریا
بهر نام باقی و فانی ست چه — همانست آن او بهنسلی خویش سیر
بود بیته ذات جان بگمان — که او بود اول ز هر دو جهان
منم آده جگ شاهد هر سه حال — منم واقفیه از حال و مآل
بمن بیرسعد طاعت نیز خلق — منم یار خلق و منم غیر خلق
بود خوی آن ایزد کردگار — منهی به اوپیاتم لی کامگار
کند هر چه دید تهمت مردن خیال — همان رنگ گیرد خیالش مثال
بجان و دماغ تعقل و هوش و حواس — شود محو حق مرد ایزد شناس
بگفتا به من گر نمائی عمل — بر آید دل تو ز بند خلل
بمن محو کن خویش را آنچنان — که از هستی تو نماند نشان
فنا هر که گردید پیش از فنا — دگر هست او را همیشه بقا
نه محتاج ما نه بار شاه کس — شود چیره هر کس باین نکته رس
چو بیهی نه احوال جان جهان — که پیداست هر جا و باشد نهان
تر هیبت دانه ذره رست او — لطافت تن شمع نور ست او
نه بیند رخ عالم آرای او — بجز عارف غرق دریای او
کند بعضی هم دیگر از تیه خیال — نیارد بجز بندی من خیال
بر آمد عوال اندر راه دماغ — که تا هر تابان شود این چراغ

igitization by American Academy of Indic Studies, AAIS(USA

هر آنکس که باشد بیاد من مدام
به تنها بیابد بیابد نجات
خدا بارها کرد بنیاد خلق
به جگها که می آفریند جهان
نگردد اهل حق فنا بهر تن
کسانیکه از شهوت و حرص آز
عداوت ندارند با هیچ کس
اقامتگه شان بود لامکان
بسے می شمارند لیل و نهار
نمایند از روز برهما شمار
بمقدار روزست هر یک شبش
بسے بیشمارند از کوه و دشت
بسے می نگارند تقویم را
چو صبح برهما میشود
پدید آید خلق در خود کشد
تمانند برهما که یک بنده است
بغیر از خدا نیست باقی کسے
حلیم و کریم و رحیم است او

به بیداری و خواب در ذکر نام
بتائید ذکرش بود محو ذات
که او هست محتاج ایجاد خلق
رها نیست ز آمد شدن همچنان
که او میشود محو در ذات من
بدارند خود را ز هر سو باز
نباشند بر شهد لذت مگس
که جز کبریا نیست هیچ اندران
ولیکن از ایشان چه آید بکار
که آن چار جگ هست اندر شمار
ز هم اصل هست تاب و تپش
بسے میکنند اندر ساعت بخشش
ندانند شان قدر تسلیم را
بگویند عالم فنا میشود
بدل آیدش چونکه از تعمیر
بدرگاه ایزد سر افکنده است
بتعمیرش بسوزد جهان چون خسے
جهانی دشت است تدبیر است او

Digitization by American Academy of Indic Studies, AAIS(USA)

شناسنده اش ره انبساط شد وال ‌ ‌ دگر هر که باشد به بند و بال
جهان زیست علرف بدریای عشق ‌ ‌ بجز او کسی نیست دانای عشق
بذات آشنایان بمنزل گراند ‌ ‌ صفات آشنایان همه در رهاند
خدا را شناسد چو خود را شناخت ‌ ‌ هر دو جهان کاره خود را بساخت
ز احوال عالم خبر میکنم ‌ ‌ ترا آگه اے خوش سیر میکنم
کنند چهر شش ماه سیر شمال ‌ ‌ درین سمت دراست عز و جلال
همان روز روحانیان میشود ‌ ‌ که با میمنت همقران میشود
چو آید بسوے جنوب آفتاب ‌ ‌ بیفتد شب می نماید خواب
اگر مرد در روز روحانیان ‌ ‌ نیاید دگر بار اندر جهان
بشب هر که میرد رود تا بماه ‌ ‌ بگردد از انجا بحکم اله
اگر هست جوگی شود عین ذره ‌ ‌ نصیبش بود چار دانی سره
بهر حال با جوگ شو آشنا ‌ ‌ کزان میشوی محو ذات خدا
مسلسل بود دوره کائنات ‌ ‌ تماشاست از بهر اهل نجات

ادهیاے نهم راج جوگ نام

چو میدانمت مخلص نیکخو ‌ ‌ سخنهاے اسرار گویم بتو
اگر گوش داری جدا میشوی ‌ ‌ خدا میشوی خدا میشوی

Digitization by American Academy of Indic Studies, AAIS(USA)

که این دانش آن تو به هر دانش است
دگر شادمان زندگانی بکن
هر آنکس که این اعتقادش بود
کسانیکه بی معرفت رفته اند
گرفتار زندان آمد شده اند
بدان ای دل دشمنان ز تو خون
که من صورت آفرینده ام
ز اعمال و افعال وارسته ام
تفاوت میان من و حق نماند
جهان در من و من میان جهان
چو در گنبد چرخ نیلی هواست
منزه ز اعمال دانی مرا
بود این و آن بستهٔ قدرتم
منم هر چه هستم خدا از من است
چو روزی برهما شود منقضی
صباح ششش خلق عالم کنم
برین صفحه بنگر چها میکشم
بود قدرت از من ز قدرت همه

بمغز سخن رس اگر دانش است
چو من عشرت جاودانی بکن
همیشه به رخ من به یادش بود
بسوز جدائی جگر تفته اند
ز بیدانشی خصم جان خود اند
بدان پیش تو همچو بید زبون
همه خدائیم اگر بنده ام
دل خود بجان آفرین بسته ام
از این راه دو عالم خدایم بخواند
بود رشتهٔ من فرود از بیان
چنان در من این کائنات خداست
خداوند هر بنده خوانی مرا
طلسم جهان بستهٔ قدرتم
فنا از من و هم بقا از من است
فنا را جهان میشود منقضی
همه جهان را به یکدم کنم
بشکل عمل نقشها میکشم
منم صانع پاک صنعت همه

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

مرا غافلان ہیچ خود دیدہ اند
ہمہ گر پاشند بر باطل اند
بوضع شیاطین ہمہ خوگر اند
کسانیکہ خوئے ملک یافتند
مرا می پرستند ہر صبح و شام
یکے ہم بمانند بسیار ہم
تنہا زو بتانگ کس نیاید مرا
بہر جا کہ جوید کسے حاضرم
منم جگ منم آتش و آب و خاک
منم یار پیر و برادر منم
ثمر بخش اعمال مردم منم
حیات و ممات خلایق منم
منم خشکی سال و باران و ابر
منم حرف اول کہ من گفتہ ام
فراہم کن ہر پراگندہ ام
زمیں ہم منم آسمان ہم منم
منم رازق خلق و غمخوار خلق
مرا ظرف مظروف ہر دو بدل

چہا در حق من تراشیدہ اند
زتہ دار حق کہ در من غافل اند
چہ بہ گردان این ہمہ خوگر اند
مرا آن جوئے فلک یافتند
بیاد من ہستند ہر صبح و شام
جہاں ہم شناسند و اوار ہم
بجز گیان جگ کس نیاید مرا
نہ احوال جو شندہ ناظرم
منم آن ہوا کو ست اندر زمین
پدر ہستم و نیز مادر منم
عطا بخش افعال مردم منم
خبردار علم حقائق منم
منم شاکر دعا بہ و شکر وجہ
بصد رنگ دیگر سخن گفتہ ام
پناہ غریبان و رہا ندہ ام
مکیں ہم مرادان مکان ہم منم
ہمہ وزیر بدم من نگہدار خلق
مرا صرف مصرف ہر دو بدل

Digitization by American Academy of Indic Studies: AAIS(USA)

منم مہر در من ماہ در من اختر ام
منم قعر دریا و ساحل منم
ودیں کاسہ گوہر ہستم منم
اگر بے غرض بندگی میکنند
بود بندہ خاص مقبول او
مرا گر پرستندہ دیگر غیر را
گر او در حقیقت پرستید حق
اگر غیرت می بماند ز دل
ہر آنکس کہ دل خود بمن بستہ است
نتائج ز ہر جگ و طاعت منم
بمن ہر کہ دل داد و صلح بست
بکن جگ و خیرات از بہر من
اگر با شیاطیں صحبت گرفت
بجائے نخواہد رسیدن کسے
بما از خودی خدا را شناس
مشو پائے خود در رہ باطلے
مرا ہست منظور عشق اے ہمہ
اگر عشق من میکنی اختیار

منم آنکہ از جملہ بالا ترم
منم آب حیواں ہلاہل منم
گہے بد گہے نیک عالم منم
بجزم تو دلی زندگی میکنند
بخلوت گہ قدس موصول او
پرستیدن او بود خوشنما
بہ بخشائش او بود مستحق
بعرفان حق میشود متصل
ز دام ہوا و ہوس جستہ است
خداوند اہل حقیقت منم
چو شمع فروزاں دریں محفل است
کہ باشد مقام تو در شہر من
طریق غم و رنج و محنت گرفت
بجز گمرہی نیست او را رہے
بہر صورت معنی ما شناس
مکش محنت و رنج بے مدعا
ہمیں است منظور اہل نظر
نصیبت شود دولت پایدار

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

بظاهر چه اخلاص داری بمن
که نه بنگ و رنگی نه دانش طلب
به آتش فروزی و طاعات هم
باخلاص بگنگ و گل و فرط آب
بهم بسته نه بهر طاعات کس
اگر فاجرے هم کند یاد من
بپرستہ باخلاص گر کس ا
اگر یادم آرند اهل گناه
ز احوال خلاصمندان خویش
بگویم کز هر دو عالم به اند
مثال در کیهان عبادت گزین
خداوند هر دو جهان گشته اند
نه بیند از تو به نکن اے پسر
بسی شرف بطاعت مرا یاد کن
بیاد من ار جیب صد در بود
ز عشاق بسیار شرمنده ام
ز احوال اخلاص کیشان من
بدیو و بشر هر که الفت گزید

بباطن کن اے یار یاری بمن
خیال دوئی را بباید زدل
بنه بهر تمام و بخیرات هم
اگر نیستی هیچ بی کامیاب
مرا هست اخلاص منظور و بس
اگر دو گرفتار زندان من
با دو مهربانی بود بس مرا
نخواهم که با فتنه نامه بیاد
که از عشق من سینه دار نیم
بچرخ حقیقت چو مهر درخشان
که با من دل شان الفت گرفت
ز قرب خدا شادمان گشته
بجز و تقرب بمن کن نظر
به عشقم دل خویش را باد
بیا بر بحبه پاک گرد هر
بکن عشق من عشق را بند
چو ترسی که بستند شان
پس از مرگ در پیش ایشان

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

طلبگار من واصل من شود
خودی را تو بگذار بیخود بشو
بمن گر شوی محو واصل شوی
نه یار کسے ہستم و نے عدو
طلبگار یاران مخلص منم
اگر خدمت من بدل میکنی
باخلاص هر کس پرستد مرا
بخدمت گری میشوی کاملان

اگر چھتری یا برہمن بود
ازین پس براه ضلالت مرد
ز نقصان برآئی و کامل شوی
بهر یک مراهست یکرنگ خو
خریدار یاران مخلص منم
کف خاک بر فرق غم میزنی
بود بیگمانش بفردوس جا
باخلاص گردی شدی و جهان

ادھیاے دہم بھبوت جوگ نام

سخن بهر نفع تو سر میکنم
که دو جانیان را خبر هیچ نیست
ندانند ایشان ز آغاز من
منم آنکه اول ظهور من است
چه دانند ایشان که من کیستم
مرا الله آخر آنکس که دید
رها گشت از بند سخت گناه

ز راز نهانی خبر میکنم
منم جمله ایجاد گر هیچ نیست
ز سر پرده می آید آواز من
جهان روشن از شمع راز من است
بجز جلوه نور حق چیستم
بجائے که نتوان رسیدن رسید
نهادش بخلوتگه قدس را

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

دل و عقل و آرام و صبر و قرار
بقا و فنا و تمنائے دل
غم و شادی و راستی سخن
نکو نام و بدنام دوران شدن
غرض هرچه باشد زما آمده
ز دل آفریدیم شان بی گمان
مرا هر که دانست بندهٔ آن
فزاینده قدر ایشان منم
وجود و عدم هم حدوث و قدم
زمن شد میسر و عارف شناخت
یقین دان که من آفریننده‌ام
مرا اهل دانش چنین پی برند
شب و روز هستند در یاد من
بتعلیم و ارشاد من شاغل اند
بصبر و قناعت بسر می‌برند
کسے را که من دوست بسیار حق
که باشد بعالم پناه همه
نگهبان شاهی سر و عز و شان

زبون کردن نفس بیهوده کار
شکیبائی و شکر دانائے دل
نکوئی و زشتی و رنج و محن
بهر رنگ چون آب یکسان شدن
ز نیرنگی ما جهان آمده
کز ایشان هستیم با دمی این جهان
همیشه بود در دلم جائے آن
جهان جملگی قالب و جان منم
چه عرش و چه فرش و چه لوح و قلم
کسے را که فهمید من هستی خود
به نیک و بد خلق بیننده‌ام
بعینه بعین الیقین دیده‌اند
در دیده بستند در یاد من
همه تن روان سراپا دل اند
تمنا بداده دگر بیش نه
بگیرند جهان آنچنان آرمیده
بخاک در او جبه سا هم
تو هستی خداوند هر دو جهان

igitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA

چه گویم چه بد هر چه هستی توئی
توئی جسم عالم توئی جان خلق
شناسنده خود توئی بیگمان
بهر جا بود جلوهٔ شان تو
خداے ارجن اینقدر رہنما
بفرمود به حرف من گوش کن
ادت نه اسم بوده با نام لشن
مرا در کواکب مه آمد علم
منم اول و آخر و در میان
مرا شیام نام است در بیدها
بحسها دلم جان درون تنم
سمیرم میان جبل شمر ہی
به حیوان در حیوان گیرم شمار
گمارم بلند کشان جهان
بر کہا منم بہرگ نیگو سغیم
بگھا تو جب جنگ مرا بر شمار
با شجار پیپل بدانی مرا
بسد نجان گنیان منم گنده هر ب

خداوند بالا و پستی توئی
توئی کفر و مستی و ایمان خلق
چه فهمد ترا چون بمن ناتوان
جهان ست قربان هر آن تو
کجا جو بمیت چون شناسم ترا
خیالات دیگر فراموش کن
منم پور بسدیو گوبند کشن
به حکم من از چهل ده مرتبت هم
جهالت تا غیب منم جان آن
بود حسا نیاتم سر دیوتا
میان همه رده درستنگم منم
بجیل پرہت منم مشتری
بهر شتب بسوا منم تا بدار
محیط عظیم ندارم کران
منم اسم ذاتی بعالم علم
هماچل منم در دگر کوهسار
بر کہا تو نارد بخوانی مرا
منم چتر رتھ مطرب دیوتا

gitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(US

باسپیان منم اپارجنشرد آ
مرا بجر نام است اندر سلاح
بماران منم باسک نامدار
بعالم منم کبیر یا و منی
به دیتیان تو پهلا دوانی مرا
بجا کیم باد صر صر شمار
هنگم بود نام دله ماهیان
بغیر وز مندان منم راچهند
در آغاز و انجام اوسط منم
منم علم بیدانت بحث کمالی
بنوع بشر شاد شاهان منم
منم کام کایجاد عالم از وست
به پیتران بود نام من اریجان
بدرندگان شیر شرزه منم
مرا نام ڈنڈ است اندر سیاس
منم آن زبان کو بود بیزدال
الف بر شماری میان حروف
زمانها دیم هر چه خواهد شدن

بفیلان سنت ایراپت نام ما
منم کام دهینی که بخشد فلاح
منم شیش ناگ سراپا وقار
منم آنکه باشد دل من غنی
تو در قاتلان کال خوانی مرا
به بید اندرم شام دلبر شمار
بود گنگ در چشمه‌های روان
که نامش بهر دو جهان شد بلند
منم صاحب فضل جود و کرم
منم صاحب شان و عز و جلال
خداوند انجم سپاهان منم
منم برن باداے من آبجوست
بفرمان دایان مرا جم بخوان
گرڑ در طیوران میند افگنم
که دانند خویش عبادت شناس
منم مرگ کانرا بگویند کال
منم آفتاب بری از کسوف
منم نالبو این رهان ز من

igitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA

منم کیرت وسمرت و بچھی — چنان بده هم و هیرج وسرستی
بجیندم شناسی تو گاتیری — بر هست اسام در ساچها نبگرمی
دنشتر میانِ حکیمان منم — مصاحب میانِ ندیمان منم
بشش فصل پیداست نامم بسنت — منم یار غمخوارِ هر ساده دسنت
منم بارگسر در میانِ شهور — قمارم بخوانی ببازی و دزدر
منم فتح وتدبیر وعزم رست — کمالِ کمالم بده وزنخست
بدانشوران نام من شد بیاس — توهم چن دیرین یانژوانم تناس
منم خامشی کو هست مهرو هن — منم حسن تقریر اهل سخن
باهل سخن کب سخوانی مرا — بفرماندهان عدل دانی مرا
منم معرفت بهر فرزانگان — منم شور سودای دیوانگان
یقین دان منم اصل خلقِ جهان — منم جان نگهبانِ کون و مکان
غرض هر چه هستم منم اے عزیز — بفهمی اگرت هست عقل و تمیز
فزون از بیانست حالات من — بعرفان شناسی کمالات من
گمانِ قیاس و خیالم بدان — جمال و جلال و کمالم بدان
بود جلوه یک ذره من آفتاب — بر هیمنی ره و چون زچشم آفتاب

ادهیای یازدهم بس روپ درشن نام

gitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(US

بگفتا کہ اے سرور سرفراز
کسے بیکسانی جہاں پروری
نمودی زرازِ حقیقت سخن
بگفتی کہ ہستم محیطِ جہاں
کہ آں صورتِ خود کہ عالم دروست
نمائی اگر جان تازہ دہی
سرفراز دارین سازی مرا
بگفتا کہ خوب است اے کامجو
ولیکن بایں وضع دیدہ نیست
بچشمے بہم انجلائے دگر
پس انگہ دہاں را چو گل باز کرد
زہر آنطرف دید اشکال را
زہر صورتش صد برابر بہر
ہزاراں مہ و مہر تابندہ یافت
مو الیسہ وید و عمنا ہر بہر
چہ گویم در و دید ارجن جہاں
بریخ و جہادیو داشنی کماں
سموم و نسیم و صبا و دیوہ

توئی چارہ پردازِ اہل نیاز
نہ وہم و قیاس و گماں پروری
کشودی درِ معرفت را بمن
دلم خواہد اے قبلہ داستاں
بجا بد سرشتاں تمنائے است
برخسار امید غازہ دہی
خبردار کونین سازی مرا
برآرم بوضع خوش این آرزو
کہ این چشم تاب تجلی یار نیست
کہ جز من نیفتد بجائے دگر
جہان دید جلوہ پرداز کرد
بصد رنگ آں مہر تمثال را
بناز و ادا و بخوبی و چہر
فلک بر درازی درخشندہ یافت
بدیدا آنچہ ناید بگفت و شنید
ز تحت الثری تا بفوق السما
سرش و تنش و گیسش و کمر
گلستان فردوس حور و قصور

سیاه ابر باران درخشنده برق
طبق‌های پاتال بر پا بدید
بلرزید و ترسید از هیبتش
بسر خود بمالید بر خاک پا
بلطف تو دیدم جهان در جهان
ولیکن دلم برد از دست من
سر افسر صبر فی بلبت خرام
بت دلفریبی بناز و ادا
بخورشید رخش ذره آفتاب
بآن صورت خوب جانم فدا است
بهر جلوهٔ تو کجا انتهاست
بتسبیح تو جن و انس و ملک
بتسبیح تو بلبل و گل بباغ
بشفقت جهادو سشنه نده روش
هزاران همین دست و پا یکزبان
بنز د حجه دگنه بیرب بم بر جیه دکار
مزنت نشده اود در زبان عیان
نظر کرده ترسیده ام آنقدر

نظر کرد زینسان ز پا تا بفرق
عجایب‌تر از این نوع بسیار دید
بحیرت فرو ماند از صورتش
دگر گفت کای شاه ارض و سما
بمن گشت اسرار مخفی عیان
یکی صورت غیرت صد چمن
ز زلف مسلسل بچیده دام
سهی قد ولبهای رنگ حشر بلا
نبود از کنیزم طاقت صبر و تاب
ز حسن یکی قربانش ارض و سماست
کجا تاب دیدن بامن نه است
بتسبیح تو مهر و ماه و فلک
بتسبیح تو کوه و دریا و راغ
بعشق تو عاشق بود در خروش
بدون تو دیدم جهان در جهان
وگر نیست بود نیز از هستی شمار
همه محو در جلوهٔ بیکران
که برد از کف دست هوشم ز سر

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

به بهیکم درون وکرن بکرن
با خوان خود با سپاه گران
هم اند لشکرها درشته دمن
درود بد سکهنڈی هم ران دگر
دگر بجرخو نهساره وان دیده ام
نه هستی خود جمله بیگانه اند
بخود جمله عالم نمودے مرا
بگو کیستی با همه عز و شان
بگفتا ز رخ دور کردم نقاب
تو خود مرگ خویشان نظر کرده
کسے کشته و کس خداگیر بود
چه در خود فرو رفته اینقدر
همه کوروان سخت برگشته اند
بهانه جنبش مردانه باش
نکو نامی تو جنگیدن است
غرض آمد ارجن ز انکار باز
زبان بر الف عف و ثنائیش کشود
وگر عذر تقصیر خود را بخواست

دگر پور عم دشمن جان من
همه کشته و مرده اند وهان
دگر راجه بیراتهٔ لشکر شکن
بریده سران دریده جگر
بجوجش بسی سرکشان دیدام
بیک شمع رو تو پروانه اند
ولیکن نشد دیده فهم دا
که هرگز نیائی تو هم گمان
ولیکن نرفت از دل تو حجاب
بر احوال ایشان نظر کرده
نمودم ترا آنچه تقدیر بود
جگر کن بمیدان مردان گذر
به تیر اجل جمله سرگشته اند
میندیش از خویش مردانه باش
که متروک مردان هراسیدنست
بفرمان آن مظهر کارساز
بیائیش سر خویشتن را بسود
کمر بسته از بهر پیکار خاست

Digitization by American Academy of Indic Studies, AAIS(USA)

بگفتا کرا هست تاب مجال / که آرد خلاف تو اندر خیال
بفرمان تو بنده هر سه جهان / بفرمان تو هست کون و مکان
پرستار تو جمله هر صبح و شام / توئی قابل سجده هر خاص و عام
پناه غریبان کس بیکسان / بکن رحم بر حال این ناتوان
ز خوف تو دیوان گریزان شدند / هراسان به تحت الثری میشوند
نباشد چه قدر و شانت چنین / میان تو دیدم زمان و زمین
ز آغاز و انجام برتر توئی / ز اوهام و افهام برتر توئی
بهر جا توئی و توئی مهر و ماه / توئی بر و بحر هم توئی خضر راه
توئی علم و عالم توئی نار و باد / توئی مظهر پاک رب العباد
یمین و یسار و تحت و فوق / به بینم ترا من بچشمان شوق
بود قوت تو برون از قیاس / بود قدرت تو فزون از قیاس
شناسائی تو کجا میشود / همه خلق در تو فنا میشود
گمان برده من ز خویش و تبار / ندانستمت قدر معذور دار
مگر بر مکر لشکر و غریو / بگفتم که ای کشن ای باسدیو
به مجلس به خلوت بوقت طعام / ز شوخی ز طیبت نمودم کلام
ببخشا که بخشنده ای کریم / بمن رحم کن هست ذاتت رحیم
پدروار مت دانیم چون پسر / ز تقصیر من این همه درگذر
کلان کلانی چو تو نیست کس / بزرگ جهانی چو تو نیست کس

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

بسایم سر خود بخاک خیانہ
مترسان کہ مو بر تنم خاستہ
نمائی تو آن صورت جانفزا
بفرمود شکلی کہ جستی تو دید
باُمید دیدار خلقی بمُرد
بسی خاک گشتند در عشق من
بسی جنگ کردند طاعت بسی
نصیب تو شد دولت بیکران
دگر شد بحالش جہان مہربان
بسیجید چو خورشید در حسن ماہ
گہ از دیدہ ام جسد گرد شکستہ ہم
بت انبیر ہمیر نگہا در کمر
سپہرہا چو انجم بگوشش عیان
دگر گشت حسن چو مہر منیر
شد از دیدنش شاہ جن حیران
دگر جلوہ گر شد بجان کبود
گر تماشای تو نہ ہیچکس
بگفتا کہ عشقم ہمی ساز تا

بگفتم بیای ترا ای سرفرازہ
ز خوفت دل و جان من کاستہ
بشکل چنین شکر بخشیدہ جنگ دگر را
نہ چشمی بدیدہ نہ گوشی شنید
کسی جام دیدار او را نخورد
بسی جان نمودند بیرون ز تن
بسی رنج بردند و حسرت بسی
کہ آگاہ گشتی ز راز نہان
کہ بنمود آن صورت دلستان
سراپا تجلی ز نور آمدہ
بدستان او دیدہ زمرہ کرم
ز پرہای طاوس تا چشم لب
چو در ترتیب قدرت دلستان
بہ زیب آن لعل لبی نیکر
کہ گوئی دگر بارگی یافت جان
بمدح و ثنایش زبان برکشود
تمنای تو باشد تمنای رب
بنازم و نیازم شدی آشنا

Digitization by American Academy of Indic Studies: AAIS(USA)

بمن محو کن خویش را همچنان
که دیگر نه بینی تو خود را میان

ادھیاے دوازدہم بھگت جوگ نام

دگر گفت ارجن بعجز و نیاز
که ای دوست من در نشیب و فراز

مراد دل جان من داده
ز هر کار من عقده بگشاده

ز طاعت نماندست مشکل مرا
نگر آرزو هست در دل مرا

که گردم تماشای مقبلان
فتد چشم بر روی صاحبدلان

بعشق تو از خویشتن رفته اند
بسوی تو جست جنگ گفته اند

بیا منت کشان اچه در سر بود
مشقت برایشان که اکثر بود

چنان محو عشق تو گردیده اند
لباس علائق تو دریده اند

کدامست داخل کدامست در
کدامست کامل که دارد قدر

بگفتا کسان حقائق شناس
ندارند کاری بامید پاس

ز هر دو جهان امن افتاده اند
شب و روز در یاد من مانده اند

نه در یاد من با خدا نیستشان
که دلدادگان رضا نیستشان

دل و عقل سوی کسی داشتند
نگاهی بسوی کسی داشتند

پرستار آب و گل سنگ باش
بهر رنگ دریاب بیرنگ باش

تصور بکن جمله تن نور را
بکف آر تو آن مغز و صدرا

gitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(US

دگر نیست طاقت که از خود رهی
بهر کار در پیش چشمش بهی
چه طاعت چه همت چه سالک شدن
اگر ارجن از بهر من کرده
بامیر سی بدل الله کن
ها و باش آزادگی پیشه کن
بمان خیر خواه خلائق مدام
زماتم نگاه دار شادی مبال
بنائے تمنا ز دل بر کنی
بری بے نیازانه و شاد باش
رسد آنچه از غیب شادان بخور
مباش این همه در تلاش مکان
هر آنکس که آزاده دل در جهان نیست
بلا سود لاکه معاشش بود
سخن هائے من آب حیوان بود
شنیدی اگر زندگی یافتی
دگر گفت ارجن ز راه نیاز
کدام است به کرت هم بور کیست

همیاسے نابود گشتن شوی
بلطف و بهر و بخشش بوی
چه مملوک گشتن چه مالک شدن
بملک حقیقت وطن کرده
کنی هرچه اے یار اندر کرن
دل خویش خالی ز اندیشه کن
کشی تیغ چون کستم از نیام
بدور غریبان چکیس بنه دل
بیاد الهی سخن سر کنی
ز مدح و ذم خلق آزاد تنی
دگر دست یابی بهمان بجود
بجو باش هر جا که خود می جال
بهر جا که مشد خانه او نیست
نه از بهر روزی تلاشش بود
که شنو انده باعث جاب بود
چه خورشید تابندگی یافتی
ترا اے کاره وا ز عالم دراز
کدامین و چه رگ چه بهتر هست

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

گر اگیان گوبند هم کے گرا | تفضل کن تحفه بهر خدا

ادهیاے سیزدهم چهترگ جوگ نام

بگفتا که چهتر بدن را بدان | بود چهترگ عارف از دال

کس از حال او بدان خبردار نیست | بجز من کسے واقف کار نیست

شناسائے هر دو عرفان بود | که مقصود ما جد لال آن بود

کنوں باد دل جمع بشنو ز من | سخن میکنم از طلسم بدن

کسانیکه اهل خرد رفته اند | سخنها بدینسان بسے گفته اند

فلک آتش و آب و خاک است باد | بود پنج عنصر که ترکیب داد

من و عقل و دل و ده و دو حواس | بگیر قدرے که ست محکم اساس

بود مقتضاہا بدانع تنے چیز | تمنا خلوت صحبت تمیز

شکیبائے د سر رنج و راحت دگر | همین است چهتر سخن مختصر

ز عرفان سخن میکنم گوش باش | سراپا خرد جملگی هوش باش

بود عارف آنکس که مغرور نیست | ریا پیشگی باش منظور نیست

نگوید دوا و ز آزار کس | نخواهد که بر هم زند کار کس

تحمل چو کوه گرانش بود | فراغت ز هر دو جهانش بود

بود راحت و رنج یکسان برش | خیالات باطل نشود از سرش

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(US

بود آشتی پیشه و حق گزار / کجی و فریبش نباشد شعار
کند خدمت مرشد خود بجان / بجوید رضایش بقدر توان
بهر قسم دارد تن خویش پاک / نباشد اگر آب یا مشت خاک
بگفتار و کردار قادر بود / بر افعال و اعمال ناظر بود
بود تارک لذت و حواس / شعارش بود شکر و صبر و سپاس
نه بیند دکان حیل در جهان / کند کار خود را نه بیند میان
ز حالات جسم آگهی خوشتر است / چگویم که دردسر جانفزاست
جوانی و پیری او مرگ و حیات / مرض هاے دیگر ز چندین جهات
ندارد به فرزند و زن الفتی / که عابد نگردد به او کلفتی
نبالد چو مقصد شود حاصلش / ز فقدان مطلب نه کاهد دلش
زداید ز دل نقش غیرے مرا / نماید بهر رنگ سیرے مرا
کند مسکن خویش جاهاے پاک / برابر کند خویشتن را بخاک
بپرهیزد از صحبت ناکسان / بداند که عرفان بود جاودان
به بینش نظر دارد ش روز و شب / که محفوظ ماند ز رنج و تعب
همین است عرفان دگر غفلت است / دریں وقت از دست تا فرصت است
کنوں با تو میگویم آن راز را / که بنماید آن مایهٔ ناز را
گر آغاز و انجام آن سوترا است / ز اوهام و افهام آن سوترا است
همانست آتش همانست آب / بهر ذره تابد همان آفتاب

igitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(US

بری ذات او از حق و باطلست
ولیکن بہر رنگ او شامل است

ہمانست چشم و ہمانست گوش
ہمانست مستی ہمانست ہوش

توانا و زور آور و برتر است
محیط جہان و جہاں پرور است

جہاں جملگی آمد از کوے او
شود باز گشت ہمہ سوے او

جہان و زمان و مکان آں بود
حواس و قیاس و گمان آں بود

ہماں آشنائیست و بیگانہ است
ہماں مسجد و دیر و میخانہ است

محبت کند گر بکس خشگل است
کہ مستغنی است و بخود مائل است

بری از صفات و ہمہ تن صفات
ہماں غیر ذات و ہماں عین ذات

روندہ ہمانست و آیندہ اوست
نشستندہ جنبندہ پایندہ است

نماید چو او نا نہ بینی کسے ہمہ
اگر عقل با او یک بینی کند

قریب از قریب و بعید از بعید
ہماں ہم نماند ز گفت و شنید

نماید چو مقسوم و مقسوم نیست
بہر جا ست پیدا و معلوم نیست

فنا و بقا و جہاں ر وے ہست
ہماں جلوہ پیدا ز ہر شی ہست

مہ و مہر لبریز نور است ازو
بود ہر چہ با او یکے و ہست اند

ہما ہست عارف ہماں معرفت
باو میرسند اہل دل عاقبت

بود منزل خاص آں خانہ دل
بود ہم بہر عرض از حق اندر دل

تو طالب عرفان دانستنی
بگفتیم و ز اندیشہ کردم تہی

بجز فہم رسد گر پرستندہ ام
رسد تا بجائے کہ من بندہ ام

gitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(US

بجز یہ کہ نبود کسے در جہاں
ازاں بندہ اور ابلادِ بہر است
کسے کو بہ پرکرت پرکھ شناخت
بود پرکھ فرمانِ دلے بدن
بود جلوہ او بہر مغز و پوست
شناسندہ بیندہ دانندہ اوست
ہمانست گیرندہ ہر مزہ
بروں از بدن ہم درونِ بدن
شناسائے او شو کہ روشن بس است
کسے کہ نہ زائے در آب و گل است
کسے در رہِ حق ز خود گذشت
کسے بہر او جنگ خیرات کرد
بہ نزدِ گہش میرود ہر یکے
مکین و مکاں باہم آمیختند
بہر کس نگاہِ تو افتد ہماست
ہمہ رنگ بینی او بجائے خود است
بیک رنگیش دیدہ را وا کنند
چو اینجا رسیدہ رسید بکام

تقابست پرکرت بہ ہر دو آں
چو بر خیزد ایں پردہ او ہم بر است
ز بندِ گرانِ تن اینجا رہا است
ازاں است محکم بنائے بت
تماشائی خود درین پردہ اوست
تو گوئی ہمان آں فریبندہ اوست
ہمانست از پائے تا سر مزہ
ازو اختلاف ششیرن بدن
غرض او درینجا عجائب کس است
کسے حلقہ زن بہر لب است
کسے جلوہ در بت پرستی جہت
کسے گوش خود بر حکایات کرد
پرستندہ او نیز میرد کسے
غبار تعین برانگیختند
ہمانی جلوہ پیدا و نگوں ہمانست
کہ اینجا ہمہ از برائے خود است
بہر رنگ او را تماشا کنند
کہ او جلوہ گر ہست در ہر کدام

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

درین صورت آنها ز خود هم مکن
نگردی اگر نیک و بد هم مکن

تعلق به پرکرت دارد عمل
بود فارغ آن کو که از هر خلل

همه در یکی بین یکی در همه
نگه از تامل فگن بر همه

چو هم هست فانی نخواهد شدن
جز او زندگانی نخواهد شدن

چو آکاس هر جاست لیکن بجاست
کسی کو چنان دید یابد بقاست

چو خورشید کو نور هر منظر است
بدان گونه او شمع این محفل است

کسی با حقیقت شود آشنا
که بیند پرکرت او را جدا

همه دل برین خودپسندی خلق
بدان موجب پای بندی خلق

گرایان چیزها پا بگل مانده اند
چرا او در آن دام دل مانده اند

بگیتی نفتی کاره خود شناختی
دگر نه عبث شهر درباختی

ادهیاے چهاردهم ترگن بیبهاگ نام

کنون آن سخن بر زبان از نسبت
که بالاتر از وی سخن مشکل است

که این سخن هر که دریافت است
ز دریای معنی گهر یافت است

چو من فارغ از زادن و مردنست
دلش یافت دست آوردنست

زمان و مکان دیگر هرچه هست
بصد رنگ آنکس که این نقش بست

بهیئت که تخم وی از من است
جهان جمله زین رو از آن من است

Digitization by American Academy of Indic Studies, AAIS(USA)

هیولاے سگن ست نرها آنخست
که زو گشته بنیاد عالم درست

صفاے ستوگن چو آئینه دان
ازو هست تسکین آرام جان

همان دانش و معرفت میدهد
که انسان ز آمد شدن وا رهد

رجوگن همه تن تمنا بود
ازو کار گیرد ارسید الوده

تموگن بود موجب غافلی
ازو سر زند خیا هلی کاهلی

ازینها هر سگن هر که نمونه آورد
سر آدمی را بخود بر آورد

دلش شاد میل او بمشاغل خوش
بعد کار خود را بهر رنگ بیش

اگر ستوگن بخشد آرام جان
دگر رج زند کرده ها کام جان

تم آرد گران خواب بے آگهی
که او هست اسباب بیدانشی

اگر در ستوگن دهد جان کسی
بهجوت گهم بیر سد آن کسی

اگر جان دهد در رجوگن گذاشت
بنهایے نیکان عالم بر افراشت

دگر در تموگن گذشت از جهان
بود داخل زمرهٔ ابلهان

ستوگن نماید بکردار نیک
که کارے نباشد به از کار نیک

ز رج سر بر آید بلاے عظیم
کشد از حکومت عذاب عظیم

تموگن کند بے خرد مرد را
که نشناسد آن جوهر فرد را

ز ستوگن شود عارف حق شناس
رجوگن کند طامع بیقیاس

تموگن کند مست دیوانه اش
به بیدانشی سازد افسانه اش

بود میل اوّل بطرف علا
میانه بود موجب حرص و هوا

Digitization by American Academy of Indic Studies: AAIS(USA)

تموگن به تحت الثری می برد
ازین هر سه آلسو منم جان من
ازین هر سه هرکس جدا میشود
بگفتا که ای رفته تو به
ازین هر سه گن هرکه دارنده است
چسان دانش چون لتلی شوم
بگفتا هر آنکس که آزاده هست
همه الذات الیمال مطلوب او
مساوی بود هست آده جوکیں
به اندازه گن با تغییر بود
به تحریک آنها ز جا کم رود
تعلق ندارد بکار جهان
زر و سیم لعل و در و خاک و سنگ
بمانند به او سخت اندر مرا
نه از عزت افتخارش بود
بود دامنش پاک از حرص و ذم
شمارش بدیده نیاید همه
بکار سے جہاں دلبری کم کند

ببین از کجا تا کجا می برد
بچشم حقیقت ببین شان من
خدا را شناسد است او خدا میشود
عزیزان اگر سبک گفته تو همه
دل خود بگیسوی تو بسته است
درین راه تا با سپاس پیش بودم
بهر جا بیک جلوه دلداده است
بیالند عمرها مرغوب او
نه شادی نه شادان از غم حزین
نه گه مسکنت که تکبر بود
که این ره بدل آشنا کم رود
غریبی بود در زیار جهان
برابر به بیند چو آفت رنگ
بهر رنگ در جلوه داند مرا
نه از ذلت خویش عارش بود
بیک حال باشد بهر دو ستم
بود کار او حق گذاری همه
ازین دانکه خاطرش رم کند

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

گُن آمیتہ نامی چنیں کس بود
کہ مستی از یادمن صبح و شام
منم صورت و معنی ذات پاک
منم کو ہمہ تن نجات آمدہ
منم دین مستحکم و بے زوال
منم آں تمام آسام آں علیم

غرض آدم خوب ازیں کس بود
کہ شیدہ ست مہمانہ ام را تمام
چو مینا کہ در دین مشت خاک
بہ یکذات در صد صفات آمدہ
منم آں کمالی کہ با شکمال
کہ از خلوت آیند در جلوتم

ادھیاے پانزدہم پرکھوتم جوگ نام

عجائب درختی ست این کائنات
ہمہ شاخہا سوے پائین عیاں
ملے پائدار ست و ناپائدار
بود بیدداں ہر کہ این بازیافت
تماشا کن او را درین آہنہ کاخ
نہ گن شاخہا اگش نمو میکنند
دگر نہ کند میل بالا و پی
خواص حواسش بود برگ و بار
تغافل پیشالیش با عمال نسبت

کہ بیخش بہ بالاے خود صفات
درختہاے بید ست ہر برگ آں
نباشد چو آب و دانش قرار
نہ کارہ آں پایہ نا یافت
ہمہ شاخ باشیرہ آگندہ شاخ
نہ آزدہ ہوا امر فرو میکنند
بغیر سخن رس کہ عارف شوی
ہوا و ہوس دارد و خوش بیقرار
بریں صفہ کین نقش ہا دال نسبت

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

125

دواند کسانش الفتهاش چون
که سرسبز هستی درختان میشود
بود بیخ او محکم از یاد من
پس از قطع او میتوانی رسید
بخلوتگه ناز و آنگه درآ
بمنزلگه وصل دین آن بوده
زهای منی دامن افشانده هست
ز خیمه نفس سوی محبت کس
چگویم از آن خلوت خاص آه
نگردید هرکس که انجا رسید
بهر نور جان شمع نور بمن
همیشه پس از مرگ با خود برد
دل ویژه حس جان گشته خویش
دل ویژه حس محو کار خود اند
ز حالات جان عاشقان آگاه اند
تماشای جان در بدن میکنند
ز من مستعار است نور و فروغ
چه مهر و چه ماه و چه سوزنده نار

کما ینبغی نیست معلوم کس
چگونش بهار و خزان میشود
بپالش ز قطع امل پیشه کن
بجایی که نامد بدید و شنید
در آن منزل خاص از دید را
که پاداش من پاک چون جان بود
بنای تمنا برانگنده است
بداند که باقی است الله بس
که بنده ره تا لبش مهر و ماه
نه از وی خبر هیچ گوشی شنید
قریب است از دل بود در زمین
چو بادی که بوی خوش وی دید رود
درین گلستان میکشد بوی خویش
ز پابندی چشم یار خود اند
گرفتار لذات حس اهل اند
نه چون اهل این بر سخن میکنند
دمید دخوسے صبح صادق بروغ
فروزنده تابنده از من شمار

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

منم آنکه بار جهان میکشم / چه دانند یاران چنان میکشم
شوم همر نباتات تا پرورم / شوم آتش و مرغزاران خورم
فراموشی و یاد عالم منم / درین خلق شادی و ماتم منم
منم آنکه مقصود بید آمده / منم آنکه یاس و امید آمده
منم آنکه بید از زبان من است / ز عرش آنطرف آستان من است
جهان از وجود و عدم باهم است / چگیسے خوبان فهم اندر خم است
همه در فنا هست عارف بجاست / گر او رفته است از خود و با خداست
اچهر جهان چهر تا لب فتنی است / دگر آنکه با کبر یا و منی است
جهانم بر جهان دشمن از جان اوست / بچشم آیدت هر که جهان اوست
من آنم که گشتم بجود آشنا / گذشتم ز بحر فنا و بقا
چه دانستم این را که من کیستم / گرفتار تن از پی چیستم
ز فهمید خود به که او تم شدم / چه معبود و مسجود عالم شدم
شناسائے من عارف کامل است / بهر رنگ یاد منش در دل است
بگفتم ترا از نهان خویش / نمودم ترا شوکت و شان خویش
بفهم و خبردار هشیار شو / بخواب این همه آه بیدار شو
همه آنکس که فهمیدے جا رسید / دگرنه عبث رنج و محنت کشید

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

ادھیاے شانزدہم دیو و اسر سپنت

ہر کس کہ این بیست و شش خصلت ست
صفاے دل و بیخطر بودنی
بفکر و تن و جاں بسر بردنی
بقدر میسر بکس دادنی
بدست این حواس خود آوردنی
شدن جملہ تن صرف یکسو دنی
بعلم و عمل جان و دل بستنی
رہ زاہدی را بسر رفتنی
بجز راستی کم سخن گفتنی
نہ قہر و غضب دور تر ماندنی
سخاپیشگی و صلح خود ساختن
بصبر و قناعت جگر کاستن
بلطف و کرم کار بگذاشتن
نہ کبر و نہ مستی حیا داشتن
ز ناکردنی روے خود تافتن

بدان آدمش کو ملک سیرت است
بعجز و تضرع جبین سودنی
بعشق کسے خون دل خوردنی
در فیض بر خلق بگشادنی
بہ پیش نظر داشتن مردنی
پئے کار کس تازہ و تنگ کردنی
ازین و آنکہ قصد دار ستنی
پئے شعلہ خوے جگر تفتنی
کہ باشد برابر بد و سفتنی
نہ ایذا بسے کس دست افشاندنی
بود ہر چہ از کینہ انداختن
مکدر نبودن صفا خواستن
دل خود ز لذات برداشتن
دل نرم خود با سجا داشتن
ز ادراج صلاح الست چو خود تافتن

Digitization by American Academy of Indic Studies, AAIS(USA)

به سختی همه تن تحمل شدن
درون و برون پاکتر داشتن
ز بس عجز با خاک یکسان شدن
هر آنکس که خدمت استادش خیال
ریا سیرتی نی مگر اندیشگی
قسادت دگر احترازی بجال
ششم اهل کو جاے بدست
ملک سیرتان با خدا واصل اند
بیندیش ارجن که خوش سیرتی
دوگونه بود خلق ایجاد من
دگر آنکه انکار من میکنند
ز کم فهمی خود نخواهند بید
ز حق دور گشتند و باطل شدند
سخن میکنند آن خدا منکران
کسانیکه دارند این اعتقاد
ستم میکنند و جفا میکنند
همه تابع خواهش کام دل
همه تن تکبر سراپا غرور

سراسر گذشت تامل شدن
ز حقد و حسد دست بر داشتن
که اینجاست اے یار یکسان شدن
نخواهد رسیدن به نزد وصال
غرور و تکبر جفا پیشگی
نجو چیدن از فرد حسن و جمال
که هر شیاطین نخواهے بدست
شیاطین صفت پر دو باطل اند
نه چون اهل ارشد رفته و غفلی
یکی آنکه گردم از نها سخن
نه ناحق شناسی سخن میکنند
کلام الهی نه دانسته بید
تن و سم و دیو کیش غافل شدند
که آمیزش مرد و زن شد بجال
سرودے و شغل زن و خاک باد
ز باطل خیال جها میکنند
ز خود رفته و هیچ آن ادلی
ز راهی که حق است بسیار دور

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

ز مستی غفلت چنان بیخود اند ‌‌ که مجبور ضلالت شیاطین شدند

شب و روز در فکر بد کردن است ‌‌ ز طول امل رشته در گردن است

رسن های حرص و هوا در گلو ‌‌ تمامی هوسها ز سر تا بپا غلو

تمنا کش عیش و عشرت همه ‌‌ گرفتار زندان غفلت همه

ز جور و ستم جمع زر میکنند ‌‌ تبه بار عصیان بسر میکنند

عجب شورشی هر یکی در سر است ‌‌ نداند هنرمند مالک کسی برتر است

بگوید که امروز این یافتم ‌‌ ازین پایه خوب دریافتم

که فردا اگر هم میسر شود ‌‌ بدین پنج گنجینه زر شود

بگوید یکی هر چه خواهم کنم ‌‌ یکی نماز هم ندیده اند هم

ز فهمید باطل بدانند چنان ‌‌ که جز من نباشد کسی در جهان

منم عارف و کامل ز هر دو بر ‌‌ منم حاکم و عادل و دادگر

لذائذ دنیا بهر من است ‌‌ غرض دین و دنیا بهر من است

نباشد بجز من کسی شاهمند ‌‌ نصیب دگر نیست بخت بلند

شریف النسب در زمانه منم ‌‌ عدیم المثل در یگانه منم

منم آنکه خیرات و جگ میکنم ‌‌ بکار نکو تاز و تگ میکنم

اسیر کمند هوا گشته اند ‌‌ گرفتار دام بلا گشته اند

سراسر بود بر غلط رای شان ‌‌ چو میرند دوزخ بود جای شان

به سیم و زر و خویش دارند ناز ‌‌ ز کج فهمی خود نشایند باز

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

بحرفِ بزرگان ندارند گوش ز مستی بهر لحظه باشند بیهوش
بمکر و ریا خیر و طاعت کنند پئے خودستائی رعایت کنند
بصد رنگ جور و جفا می کنند پئے کار خود قتل عامی کنند
ز من میگریزند و با دیگران همیشه بگیرند این خودسران
ز حد بیشتر غافل و بیهشند که جانی اندرا بهر جا میکشند
بتنهائی مه دور و بر میروند بجسم سگ و خوک و خر میروند
سه دروازهٔ دوزخ است ای جوان طمع هست و خشم است و شهوت بدان
ازین هر سه دل داشتن خوب نیست که این راه و اصل مطلوب نیست
کسے که ازین ره شود بر کنار کشد آن همه نازرا در کنار
بود هر که بیرون ز فرمان بید ز مقصود خود میشود نا امید
اگر هست مقصود در نظر بکن آنچه شرع است در شاستر
خلافِ بزرگان نکردن خوشست بآئین خود جهان سپردن خوشست

ادھیائے ہفدہم ترک بھاگ نام

بپرسید ارجن که ای نندلال ز حال کسے کن به پیشم بیان
که دارد محبت بیادِ خدا ولیکن جدا از آئین بیدها
ازین هر سه گن در کدامین بود چه این شخص از دین و آئین بود

igitization by American Academy of Indic Studies, AAIS(USA

بفرمود باشد ارادت سه نحو
تراود همه هرچه در کوزه است
پرستند ملک را ست گن قرین
بود جهد راجس شیاطین تم
هر آنکس که غافل ز آیین و کیش
بود در دل او که این جمله خلق
ز بیدانشی هست در بند غم
بود اینچنین کس پرستار دیو
مراهم که جان همه عالمم
سه گونه بود چگ زهد و غذا
غذاهای مرغوب هم خوشگوار
دگر تلخ هم تیز و گرم و ترش
که باشد مضرّ و بسے ناگوار
دگر شوره و تر سیر و شب مانده را
نشیخه نه خواهد ز جا هیچگاه
کند صاحب ست گن این کار را
نتایج طلب خود نماز اجبی است
نه افسون نه خیرات نه ربّے طعام

که بر طبع خود هر یکے هست محو
مثال دل شخص پر کوزه است
دلش هست مائل براه یقین
که هیئت این پرستش همه در دوغم
کند از ریاضت دل سینه ریش
کند اعتبارش ز ارباب دلق
بر احوال خود مے نماید ستم
که هستند ایشان همه رنگ کور بو
از ایشان اذیت رسد دمبدم
دگر خیر کردن بخلق خدا
بود اہل ست گن همه دم بکار
نمک سود و پر شوره هم تلخ کش
کند اہل رج گن همه اختیار
خورد هر که تم طبع باشد درا
کند صرف آن دولت و مال و جاه
که بگرفت در مرد و خود یا برا
خلاف کتب طاعت تامسی است
نماند بحق اعتماد تمام

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

بود طاعتِ جسم عجز و نیازانہ
پرستیدنِ دیوتا و پدر
بتجرید و تفرید باشد مدام
عبادت بگفتن چنین میکنند
بشیرین زبانی و آہستگی
بہر کس بگفتن بمقدور خویش
سخن میکند مرد روشن ضمیر
بدرسِ علوم و بذکر خدا
بود طاعتِ دل ہمیشہ خوشی
بہر رنگ با ہر کسے ساختن
دلِ خویش کردن چو آئینہ صاف
اگر بیغرض ہر سہ طاعت کنند
وگر نیست دلدادۂ آرزو
اگر بہر آز از کسی میکنند
بود خیر کردن بسے خوشنما
دہد زر ولیکن نہ در مزد کار
دہد ہر کہ انگیختہ از سر آنکہ ا
غرض خواہد و مزد و منت دہد

نمودن ز افعالِ بد احتراز
دگر بہر استاد اہلِ نظر
بکوشد بتطہیرِ تن صبح و شام
کہ ہر حرف اول نشین میکنند
کہ افتد سبب بہر وابستگی
نہ کردن بزخمِ زبان سینہ ریش
خوشی آئینہ و راست و دلپذیر
شب و روز بودن بصدق و صفا
فرو خوردن غصہ و خاموشی
بہ ضبطِ دلِ خویش پرداختن
دو چار ہمہ کس شدن سینہ صاف
بود ساتگی و فراغت کنند
بود راجسی ایسے پسندیدہ
بود تامسی و ہوس میکنند
شود خوشنما تا چو باشد بجا
بجائے نکو بہر پروردگار
دگر بہر خواہش دہد راجسی ست
پئے خوشنمائی و شہرت دہد

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

وهر را بگان تامسی مال خویش
بیکے شد ستہ وازسه شد صد ہزار
ز حرف نخستین بر ہما شده
ز حرف دوم بشن آمد پدید
ز حرف سوم آمد ایسر ست آیین
دگر گشت از وشیام بید آشکار
بحرف نخستین بود رنگ زرد
بود حرف دیگر برنگ سپید
سوم رنگ باشد برنگ سیاه
الف راست تاثیر سوزنده نار
بتاثیر خورشید میم آمده
بترکیب این ہر سه شد کائنات
به آغاز ہر کار او را بخوان
ہمین بس اکنند اسم ذات اعتبار
نه یابد بانکار حق مغفر
ره و رسم آیین ہمه راست است
به بے اعتقادی اگر کار کرد

علی الرغم احکام آیین کیش
وزان ہر سه بگرفت عالم قرار
زمین آتش و بید پیدا شده
دگر انتر چه باد و ہم چہتر بید
ہما دیو خورشید و خلد برین
اہرین وزان ہر سه داخل شمار
ز تاثیر رجگن به و کار کرد
که شد خاصه ستگن از وی پدید
که دارد خصائل تموگن نگاه
بتاثیر ہر دو شده آشکار
کرو کارہائے عظیم آمده
که اینها صفات اند و آن عین ذات
که رمزیست ہر حرف این نکته دان
شود داکرش داخل بزم یار
که این کار عقبی بر باشد مغفر
دل خویش ہمت کشت کاشتنا
پیے جان خود فکر آنرا کرد

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

ادھیائے ہیژدہم سنیاس جوگ نام

دگر گفت کای راز دانِ جہان
که دارم تمنّا ز حدّ بیشتر
بگفتا بکن ترک و بنه آرزو
که سنیاس ترکِ تمنّا بود
بود تیاگ ترکِ عمل خواستن
نوشتند در ساستر اہلِ نظر
گناه است بر آدمی ترکِ فرض
به تحقیق من ترک باشد سه رنگ
نکردن گناه است کردن صواب
بخیرات جگ بهره یابند خلق
بغفلت کند ترک اگر تامسی است
هر آنکس که از ترس محنت گذشت
چنین ترک را راجسی نام هست
کند کار نه بهره نتیجه ازان
چنین ترک از ساتکی می‌شود

بگو حال سنیاس و تیاگ این زمان
همینست دم شوق مفرط جگر
پس آنگه ز سنیاس حرفی بگو
بیاد خدا بودن اولیٰ بود
به کنجی نشستن نه برخاستن
کز آن جا نداند باید حذر
که بر ذمه اش هست مانند قرض
کز آنها گذشت آنچه ام و نه تنگ
ولیکن نتیجه ابد ز کردن ثواب
پر آسوده باشند ارباب ذوق
به نزدیک من ترک آن تامسی است
به نزدیک من ترک را خوب داشت
ز مقصود بهبود ناکام هست
به هر کار خود را نه بیند میان
که راد نکو متقی نیک مرد

Digitization by American Academy of Indic Studies, AAIS(USA)

زنیک و بد آنکس کہ آسودہ تر است
ز کردار خالی نباشد بشر
ولیکن پئے خویش غافل کند
سہ گونہ بود کارہائے بشر
زکارے نکو حی رود در بہشت
بقید تناسخ کند وار وش
سبب پنج باشد بکار جہان
حواس و تن و جان و آنچہ بر وجہد
چہ از تن چہ از دل چہ کار زبان
کسے کز سبب ہست خود داشتہ
بہ نزدیک من جاہل و غافل است
ز قید خودی ہر کہ وارستہ است
ز خونریز ہم نیست نقصان برد
سہ حکم است کردار را اے عزیز
کہ دانست و دانندہ و علت است
بترکیب گن کار سہ قسم شد
بود ساتکی آنکہ ہر جا شخص دید
ولیکن بدانند کہ مقسوم نیست

بہ بینیم ہماں محض نیکو تر است
کہ باشد کز ناید درین رہ گذر
برائے خدا مرد عاقل کند
کہ نیک است و بد نیک و بد بشمر
بقعر جہنم بہ دکار زشت
بانواع قالب درون آرد ش
سر انجام ہر کار زانہا بداں
نباشد جزا این پنج در ہیچ عہد
ہمہ کار موقوف باشد بدین
ہمہ کار از ذات انگاشتہ
ز حق دور ماند کہ پر باطل است
ز غیر خدا چشم خود بستہ است
کہ در خلق نماند من در مادر و
نگہدار جسم فہم بگوش تمیز
وسیلہ کار دانستہ قدرت است
گراں عادت بہ تن رگ بر جسم شد
ببخشیم حقیقت تماشاش دید
بہر شخص این نکتہ معلوم نیست

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

کسے کو بداند کہ ہر جا خداست
چنیں معرفت خاصۂ راجسی ست
بود ہر چہ واجب کند صبح و شام
نباشد پئے خصمی و دوستی
اگر از پئے کام دل میکند
کند کار و داند کہ من کردہ ام
بداں راجسی اینچنیں کار را
ز غفلت نداند سر انجام کار
چنیں کار را تامسی می شناس
نخواہد ثمر آنکہ از کار خویش
بود صابر و شاکر و بے ریا
نیابد چو مقصود گردد حصول
چنیں شخص فارغ ز ما دمنی ہست
نتائج طلب ہر کہ از کار شد
بود طالب مال و فرزند و زن
بہر رنگ مقصود خود خواہد او
مقید نباشد بہ تطہیر تن
کشد بے گنہ را برائے غرض

ولیکن بہر رنگ شناسش جداست
مقید پرستید نقش تامسی ست
نہ پرہیز بلیغ و لیکن تمام
بداں اینچنیں کار را ساتکی
دیابہر آرام دل میکند
زہد بیش خون جگر خورد دوام
دگر خواہد آزار جاندار را
ندارد بکف رشتۂ اختیار
کہ اندازہ سالنست بیش از قیاس
تنختر نداند بکردار خویش
کشد رنج و محنت برائے خدا
نہ نایابی اش ہم نگردد ملول
غنیمت شمارش کہ راست گیتیت
برائے غرض از ہمہ یار شد
کشد رنج و محنت پئے خویشتن
اگر یافت خوش ورنہ جاں کاہد او
بود دامن آلودہ ما و من
نشاید بہر کار پائے غرض

Digitization by American Academy of Indic Studies: AAIS(USA)

چنین فاعل کار راجس بود غرض خویشتن دار راجس بود
ز نیکو بد خود گر آگاه نیست بداند که اندر راه گمراه نیست
شقیه تنک مایه و هرزه کار جفا کار حق پوش و بطلان شعار
ریا پیشه و کاهل و بد سرشت بود کار او جملگی کار زشت
عزیزے گر آید اهانت کند به بیهوده کاران اعانت کند
به کم زور در زور آزمائی کند ز حد بیشتر بے حیائی کند
چنین شخص در بند تامس بود به هر خردمندے ناکس بود
بنا تیر گنها سه قسم ست عقل کنم من به تفریق پیش تو نقل
تحمل ز گنها سه قسم ست تیز بهر فهم بیند از گوشتن تمیز
تمیز بد و نیک هرم و ادهرم ز قهر خدا خوف در خلق شرم
تمیز ره و رسم آئین کیش شناسائے ملت و دین خویش
رسیدن بمعنی و امید و بیم بر انجام هر کار بودن علیم
خبر بودن از قید و آزادگی بدانستی قید را فتادگی
چنین عقل را ساتکی گفته اند کسان کاگه راز بنهفته اند
بدانستنی حق کما ینبغی بدان همچنین عقل را راجسی
بود عکس ساتک تبامس تمیز چو آنکس که او نقره داند ز ریز
هر آنکس که غالب بود بر حواس بر او منت الست و امید و یاس
بود پاس انفاس منظور او بود نام حق ذکر و مذکور او

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

دلِ خویشتن را بدست آورد
تحمل چنین شیوهٔ ساتکی ست
نگهداری دین ز مقصود خویش
شکیبائی این چنین راجسی است
که مانند مستی و غفلت مدام
بخوابِ گران از جهالت بود
سه قسم است آرام ارجن بدان
یکے آنکه بعد از ریاضت بود
اگرچند زهر ست در ابتدا
دلِ آخر چو نوشش کشد
ازین خوشدلی گردد آسوده جان
دوم حاصل از لذتِ حس شود
ندیدم کسے را بروے زمین
ازین هر سه گن بیگانه بود
محیط است بر چار برن این سه گن
بخوے ستوگن برهمن بود
دلِ پنج حس را بدست آورد
ریاضت بصبر و تحمل کند

بمیلے که خواهش شکست آورد
خوشا حال آنکس که این گونه زیست
پئے نام کردن دل و سینه ریش
تحمل که بد تر بود تامسی است
سحر را نماید در اندیشه شام
همه کار او بر بطالت بود
که آسودگی بخش جسم ست و جان
که از هر دو عالم فراغت بود
چو آب حیات است در انتها
بسنجید تلخ وصل ز نوشیش کشد
چنین لذتے را تو ساتک بخوان
طلائے نماید و لے مس شود
نه دید تا با به چرخ برین
نگر آن خدائی یگانه بود
بدینگونه تقسیم شد کیش گن
که پاکیزه و خشک دامن بود
بفوجِ رعونت شکست آورد
بدرکِ معانی تامل کند

Digitization by American Academy of Indic Studies - AAIS(USA)

ثباتش بود بر کتابِ مبین
بنجوئیست سنت رج بہ آمیختند
سخاوت شجاعت ثباتِ قدم
خیالِ ریاست بسر داشتن
نگہداشتن پاس جاہ و جلال
خبردار بودن بفنِ سلاح
بنجوسے رج و تم کند کار بیش
زراعت تجارت شبانی دگر
بود خوے تم گن بشود در تمام
ہر آنکس کہ بر دہم خود قائم است
پرستد کسے را باعمالِ خویش
ہماں جلوہ شد جلوہ گر در ہمہ
رسد تا بمقصود راحت کند
بدین دگر رہ سپردن خوش است
اگر کارِ شایان خود کردہ است
اگر چند بے عیب کردار نیست
چو آتش کہ عیب دخانِ روے است
کند کار از مردہ دل بر کند

بعلم الیقین ہم بعین الیقین
قضا نقش ہر چھتری ریختہ
ہمہ جہد بودن بہ تحصیلِ علم
ز احوالِ ہر کس خبر داشتن
تامل نمودن بفکرِ مآل
تحمل نمودن کہ بخشد فلاح
سہ گونہ نمودند کردار بیش
ندار و خیالات دیگر بسر
بود خدمتش کار ہر صبح و شام
دلش خورم و بہرہ ور دایم است
کہ از عقل و فہم و تمیز است بیش
ہماں نور تابش کند بر ہمہ
ز آمد شدن با فراغت کند
باین خو وجاں سپردن خوش است
ز نیکان عالم سبق بردہ است
ولے ہیچ کار ز خودت کار نیست
باین عیب ہم ترک آتش کے است
خیالِ تکبر ز سر دور کند

Digitization by American Academy of Indic Studies, AAIS(USA)

خرد او از آن دخل کمتر دہد
نداند کہ من میکنم این عمل
ز ترک عمل آنچہ حاصل شود
کند ہرچہ لذّت بیند اندرش
بطرزیکہ واصل بحق میشود
از آن اندکے گوش کن اے پسر
کند ترک لذّات حسّی نخست
خیالِ محبت ندارد بسر
بخلوت نشستہ غذا کم کند
زبان و دلِ خویش نگہدار داد
خودی و غرور و غضب حرص و آز
ذخیرہ نہ کردن کند اختیار
چنین شخص آخر ہمانی میشود
ہر آنکس کہ محو ست او خوشدلست
تمنّاش نبود کہ خود مقصد است
برابر بود پیش او مور و فیل
چو من میشود میرسد تا بمن
چو بر من کند تکیہ بر کار و بار

کہ تا نخل امید او بر دہد
اگر اینچنین کردہ شد بے خلل
بدست آید او را و کامل شود
خدا بندۂ خویش بیند اندرش
پئے رحمتش مستحق میشود
کہ کردم ز رازِ حقیقت خبر
بدست آورد دل بعقل درست
نہ از کیں خراشد کسے را جگر
چو وحشی ز دنیائے دوں رم کند
خیالِ ہمانِ شک سردار داد
از ینہا بہا بُد شود بے نیاز
ندارد محبت بخویش و تبار
ہمہ تن دل و جملہ جاں میشود
ہمیشہ ز محبوب واصل است
کہ بر دین و دنیاش دست زدست
ہمین است عرفان او را دلیل
تو ہم آشنا شو خدا را بمن
بود دلبرِ مقصدش در کنار

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

باندادو تائید و عقل و معاد
دل خویشتن را یمن هر که داد

نه بند غم و درد آزاد شد
جهانش بسیار من از یاد شد

اگر از خودی پاک بگسل مانده اند
کسے دور از راه دل مانده اند

غلط هست از جنگ خویشان گریز
مشیت همی آرزدت بر ستیز

تو شاهی خوبت شجاعت بود
نمایان نه رویت شجاعت بود

بپاے تو زنجیر مردانگی است
چنیں بد دلیها ز دیوانگی است

کند خوے تو عاقبت کار خویش
کنی جنگ با بیر و فرزند خویش

ولے نیست کو منزل پائیت
ازیں راز هر کس خبردار نیست

بحکم خ است عالم ز فرمان او
همه عاشقان است قربان او

همه هست از قدرت کردگار
نه کار من و تست ایں کار و بار

پناهند شو با خدائے کریم
نه غیر از کرم نیست رائے کریم

باو دار چشم دبا و دار گوش
باو دار دل را اگرت هست هوش

پرستار او باش و در یاد او
گرفتار او باش و آزاد او

قلم کش بر اوراق و آئین کیش
ورا کن تصور دل و دین خویش

در معرفت بر تو کردیم باز
تامل کن و کار خود را بساز

ز هر بند آزاد و ساز دت
ز هر گونه غم شاد و ساز دت

کنوں بشنو از من که یارِ منی
باخلاص دل را نه دار منی

بمن دار دل نے بہر سوے غیر
بمن باش دایم نه در کوے غیر

Digitization by American Academy of Indic Studies, AAIS(USA)

پرستار من باش هر صبح و شام
مرا یاد کن تا بیابی مرا
بمن میرسی عهد بستم بتو
ره و رسم و آئین دین را گذار
تفکر مکن حامئی تو منم
مگو پیش منکر سخنهای من
بجاهل بغافل بکاهل مگو
سخن تا نشنود را مخاطب مکن
هر آنکس که این را از ما بشنود
دهد فایده معتقد را بسے
هر آنکس که خواند عزیز است او
جواب سوال که باهم شد است
اگر گوش دارد کس از اعتقاد
خوشا حال او خوش سرانجام او
بگو هرچه گفتم شنیدے ز دل
بگفتا که از یمن ارشاد تو
بخویشان محبت نماند مرا
بفرمان تو بسته ام من کمر

مرا سجده کن یا نیاز تمام
به بینی بصد بے حجابی مرا
بهر حال اے یار هستم بتو
بمن رسے دل از محبت بیار
گریخته کن خامئی تو منم
مگو با کسے کو سست دانائے من
بنا حق شناسان باطل مگو
بنا محرمان نه آگهی لب مکن
بخلد برین بیگمان میرود
عقیدت نه بخشد بمنکر کسے
که از صاحبان تمیز است او
هر آنکس که خواندست خرم شد است
بود فارغ از وسوسه حقد و عناد
برین صفحه مانند نام او
هم از قوم و خویشان برید ز دل
به بستم دل خویش با یاد او
که عرفان بجائے رساند مرا
ندارم نه بیچاره گردان جسد را

Digitization by American Academy of Indic Studies, AAIS(USA)

دگر سنجے با راجہ گوید سخن
کہ از لطف بیاس وحید زمن

شدم محرم این سخنہاے راز
کہ میگفت آں مظہر بے نیاز

سحر ور دپاکیزہ گیان است این
دوا دل سینہ ریشانست این

عجب گفتگوئیست دلشاد کن
ز قید غم و درد آزاد کن

عیاں جلوۂ حسن او دیدہ ام
کہ از خود فراموش گردیدہ ام

چہ پرسی از من ظفر یاب کیست
پے تخت شاہنشہی باب کیست

بجاے کہ چوں کشن جوگیشر است
کہ از نور او ہر دو عالم پر است

بجاے کہ ارجن کماندار ہست
باقبال خوبی سپر دکار ہست

ہمانجاست دولت ہمانجاست داد
ہمانجاست فتح و ظفر یاد باد

اگر جید فخرے تو ثروت بجاست
ولے فخر کردن کجا خوش حیاست

بکن سجدۂ شکر پروردگار
کہ آمد نہ دستت تو زینگونہ کار

تمام شد

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

چند نہایت دلچسپ و مفید کتب

نارائن رام چرتر بطرز ناول :- نارائن چرتر مالا کا پہلا موتی - اُردو پڑھنے لکھے اصحاب کیلئے ایک بیش بہا تحفہ مریادا پرشوتم بھگوان رام چندر جی کی زندگی کو اصلی معنوں میں پیش کرنیوالی اپنے ڈھنگ کی بالکل نرالی رامائن نظم و نثر کا ایک دلچسپ مجموعہ مہرشی بالمیکی جی کی زندہ جاوید تصانیف کے ادھار پر گوسائیں تلسی داس جی کے پرمعنی و نتیجہ خیز دوہوں و چوپائیوں سے آراستہ جس پر پنجاب گورنمنٹ نے ٹیکسٹ بک سوسائیٹی کی خاص سفارش سے ایک صد (۱۰۰) روپیہ انعام عطا فرمایا ہے سرشتہ تعلیم نے اپنے خاص سرکلر کے ذریعہ تمام سکول لائبریریوں کے لئے منظور فرمایا ہے - اخبارات نے اس پر نہایت عمدہ ریویو کئے ہیں عوام نے بہت پسند فرمایا ہے قیمت دو روپے ... ... (للعہ)

نارائن کرشن چرتر مکمل :- اُردو زبان میں اپنے ڈھنگ کی بالکل پہلی تصنیف پنجاب کے مشہور شدہ فسانہ نگار مہاشہ نرائن کی قلم سے اس لاجواب کتاب میں بھگوان کرشن کی زندگی کو اصلی معنوں میں پیش کرتے ہوئے نہایت پر زور دلیلوں اور پرمانوں سے ان تمام برائیوں اور الزاموں کی صفائی کی گئی ہے جو کہ اگیان میں پھنسے ہوئے لوگوں نے اُن کی ذات پاک پر لگائے ہوئے ہیں اس نایاب کتاب کا مطالعہ ہر ہندو ناظر کا فرض ہے یہ کتاب اس قدر مقبول ہوئی ہے کہ بہت تھوڑے عرصہ میں اسکی

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

ایڈیشن بالکل اختتام پر ہے۔ سرورق پر بھگوان کرشن کا ایک خوبصورت چتر دیا گیا ہے قیمت صرف دو روپے ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ (عہ/)

بھگتی یوگ:۔ سوامی وویکانند جی مہاراج کے مختلف انگریزی لکچروں کا عام فہم اُردو میں ترجمہ ہے۔ بھگتی کیا چیز ہے (۲) بھگتی کیوں کرنی چاہیئے (۳) بھگتی کرنے سے کیا ہوتا ہے۔ بھگتی کی قسمیں قیمت چھ آنہ ۔ ۔ ۔ ۔ (۶/)

یوگ کے عملی سبق:۔ یوگ کے تمام مرحلوں کی بالتوضیح صراحت اور یوگ کی اصلی غرض و منشائے کی تفصیلی وضاحت جس میں یوگ۔ آسن۔ پرانایام دھارنا دھیان۔ سمادھی پر فلسفانہ لکھا گیا ہے قیمت صرف ۔ ۔ ۔ (۶/)

انمول موتیوں کی مالا:۔ معرفت و حقیقت کے موتیوں کی ۹۵۴ صفحوں کی لڑی میں نہایت خوشنما طور پر پرو دیا گیا ہے۔ اس میں ۱۵۴ ہی مضمون ہیں۔ دولتمندی ہی سب کچھ نہیں۔ زندگی کس طرح بسر کرنی چاہیئے۔ اپنی کرنی پار اترنی۔ کیا دنیا حق پرست ہے و زر پرست نہیں خیالات کی اصلیت انسانی ناتھ غلام اور مالک کی مثال سچی شرافت اس ہاتھ دے اس ہاتھ لے۔ آپ بھلا تو جگ بھلا۔ عزت کے سچے مستحق پریم بھگت کی مہادوا فیونی وغیرہ وغیرہ قیمت ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ (۶/)

وچار کلید رم:۔ یہ ویدانت کی ۳۰۶ صفحوں کی ایک نایاب کتاب ہے جو سات بابوں میں منقسم ہے اور ہر ایک باب میں تقریباً آٹھ فصلیں ہیں ایشور بھیو پر کرتی۔ گیان کرم اوپاسنا۔ آدرش عملی شغل وغیرہ وغیرہ جیسے

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

مضمونوں پر نہایت ہی عالمانہ طریق پر بحث کی گئی ہے قیمت ۔ ۔ ۔ (۱۲؍)

گیان کلید رم :۔ رموز معرفت کا گنجینہ اسرار ذات کا خزینہ علم عرفان کا نادر رسالہ گیان ویراگ و دلچسپ مجموعہ ضخامت ۲۴۵ صفحے قیمت ۔۔۔ (۱۱؍)

سادھو کی صدا :۔ مذاہب اخلاق و طرز تمدن کے متعلق چند مفید سبق اخلاق آموز مضامین مذہبی رجحان والوں کے مذاق کے درست کرنے کا مصالحہ قیمت ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ (۱۳؍)

سایہ کے سوخیال :۔ اس میں اعلیٰ درجہ کے ۔۔ روحانی و اخلاقی سبق ہیں مثلاً کمزوریوں کا مقابلہ۔ دھرم اور فرض ۔ پریم ۔ تو کی زندگی نفرت اور محبت نکتہ چین سچا علم وغیرہ وغیرہ قیمت ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ ۔ (۵؍)

ہماری زندگی و موت :۔ کیا ہندو قوم زندہ رہیگی؟ اس سوال کے مختلف پہلوؤں پر بحث کرنے کے بعد ایک علیحدہ مفصل آرٹیکل میں جواب دیا گیا ہے جو ہر ہندو کے پڑھنے اور سوچنے کے قابل ہے قیمت ۔۔۔ (۱۴؍)

ہماری زندگی و موت :۔ کیا ہندو قوم زندہ رہیگی؟ اس سوال کے مختلف پہلوؤں پر بحث کرنے کے بعد ایک علیحدہ مفصل آرٹیکل میں جواب دیا گیا ہے جو ہر ہندو کے پڑھنے اور سوچنے کے قابل ہے قیمت ۔ ۔ (۱۴؍)

ملنے کا پتہ | **مسٹر رام پرشاد نرائن دت**
پبلشرز تاجران کتب بیرون لاہوری دروازہ لاہور

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

اردو زبان کی نہایت مفید کتب

مصنفہ بابو شیو برت لال صاحب ورمن

ہماری ماتائیں ۸ر
ستی دیویاں ۱۲ر
ایضاً استریاں ۱۲ر
راجستھان کی بیرانیاں ۱۲ر
ستی برتانت ۷ر
ستی ماتائیں ۳ر
ہندو ماتائیں ۱۲ر
ہندو استریاں یعنے خانہ داری کی فلاسفی ۱۲ر
بھارت کی شجاع وعالم استریوں کے کارنامے ۱۲ر

ویر برتانت زیر طبع ۸ر
وید منڈل ۶ حصہ ۴.ر
پنجابی سو ماہر صد حصہ ۱۲ر
بھگت برتانت ۳ر
راجہ رسالو ۱۲ر
رشی برتانت ۵ر
گوسائیں تلسی داس کا جیون چرتر ۳ر
کبیر صاحب کا چرتر ۲ر
حیرت انگیز واقعات ۱ر
سیوا جی اور زنگ زیب کی لڑکی کی شادی ۳ر
چندر گپت و سکندر کی پوتی کی شادی ۲ر

الہا کھنڈ نہایت دلچسپ لڑائی ۱۲ر
ناٹک مہا بھارت کا عطر ۱۲ر
رامائن ہر دو حصہ مکمل عہ
ر ر ر مجلد ۱۲عہ
مہا بھارت ۱۸ پرب ۱۲عہ
بدھ دیو کی سوانح عمری ۱ر
بدھ دہرم کا علم اخلاق ۲ر
بدھ دہرم کا میل ۲ر
مسیحی مذہب کا منبع ویدک دہرم ہے ۱ر
ژندا وستا کا اردو ترجمہ ۲ر
سنسکرت زبان کی عظمت ۱ر

جاپان اور اسکی ترقی ۱۲ر
آریوں میں علم تحریر کا رواج ... ر
آخری وقت کا دردناک سین ... ر
معدن التہذیب ۱۲ر
تمباکو ۱ر
آریہ درش یونانی فلاسفی ۱ر
علم وخیال ۵ر
قانون خیال ۸ر
سائیس کے خیال ۱۲ر
فانوس خیال ۸ر
معجون خیال ۲ر

یرزنگ جیولی ۴ر	گھر کا راستہ ۴ر	اُتم وچار کلیدرم ۶ر	بچنایَن ۱۲ر
انمول موتیوں کی مالا ۱۲ر	وچار کلیدرم ۴ر	کھتا کلیدرم ۶ر	وگیان سنتیاین ۴ر
روحانی برشتمہرے ۴ر	راج یوگ ۵ر	رشی تا ترتت کلیدرم ۱ر	گیان ستمد لیشن ۸ر
کامیابی کی کنجی ۲ر	یوگ کے عملی سبق ۵ر	جین ״ ״ ۸ر	کرم ״ ۸ر
صحت دولت عقل	کرم یوگ ۴ر	دیہانت ״ ۱۲ر	ابیاسنا ״ ۸ر
عمل کرنیکا راز ۸ر	بھکتی یوگ ۵ر	وشنوپران ۱۰ر	کبیر چترہ ״ ۸ر
جگت نرائن ۱۰ر	فلاسفی یوگ ۱ر	کلکی ״ ۸ر	پنتھ ״ ۹ر
بنشد کنکی تفسیر ۴ر	روحانی آدرش ۳ر	الجیات حد المات ۸ر	بچپن ״ ۸ر
بیدانت فلاسفی ۱ر	سندھ یوگی ۲ر	وگیان راماین ۱۲ر	یاترا ״ ۸ر
۔۔ روحانی ۲ر	سرت شبد یوگ ۶ر	وگیان کرشنائن ۹ر	سچ ״ ۸ر
شکو نانو ۲ر	کلیمندرم وچار کلیدرم ۱۲ر	وگیان وششٹائن	پریم ״ ۸ر
۔۔ بھگتی سدھ ۲ر	پرتر کلیدرم ۸ر	وگیان پچترتنائن ۸ر	وچار ״ ۸ر
پنشد سار ۱ر	برہم وچار کلیدرم ۱۰ر	وگیان یدھاین وگیان	درشنانت ״ ۹ر

ملنے کا پتہ سیٹھ رام نارائن دت مالکان آریہ بک ڈپو بیرون لوہاری دروازہ لاہور

جدید سٹیم پریس لاہور میں باہتمام لالہ ایشرداس پرنٹر چھپی

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

Digitization by American Academy of Indic Studies. AAIS(USA)

Digitization by American Academy of Indic Studies, AAIS(USA)